ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ПЛЬАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№64 (22.472) ● 2013 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 10, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

ЗэпыщIэныгъэр ягъэбыдэ

●Ди хьэщIэхэр

ХьэщIэхэмрэ бысымхэмрэ.
Сурэтыр **КЪАРЕИ Элинэ** *трихащ.*

КъБР-м и Iэтащхьэ Къанокъуэ Арсен блыщхьэ кIуам яIущIащ Ленинград областым и Хабзэуэбзыку зэхуэсым и лIыкIуэхэм. Ищхьэрэ кьалащхьэм къикIа хьэщIэхэр ди республикэм махущкIэ щыIэнущ.

ЗЭIУЩIЭР къыщызэIуихым Къанокъуэ Арсен жиIащ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ Ленинград областымрэ гуапагъэрэ ныбжьэгъугъэрэ я зэхуаку дэлъу кьызэрызэдекIуэкIыр: «Хэку зауэшхуэм и лъэхъэнэм КъБР-м щыщ щIалэхэр Дзэ Плъыжьым хэту Ленинград блокадэм лIыгъэ щызэрахьауэ щытащ. Нобэ дирижер цIэрыIуэ, Санкт-Петербург щылажьэ, щыпсэу Темыркъан Юрэ ди лъахэм и пщIэр еIэт, а областым и мызакъуэу, къэралми, дунейми щыпсэухэр игъэгуфIэу».

Къанокъуэм хьэщIэхэр щигъэгъуэзащ ди республикэм и экономикэмрэ инвестпроектхэмрэ я Iуэху зыIутым. «Дэ дыхущIокъу ди къэкIуэнум кьызэсэбэпын хуэдэу экономикэ Iуэхухэр зэфIэтхыну, - жиIащ республикэм и Iэтащхьэм. - Нэхъыщхьэр пIалъэ кIэщIым хухэха Iуэхур зэфIэбгъэкIыныр аракъым, атIэ абы кьрикIуэр адэкIи щхьэпэн хуейщ, къапщтэ знафэмкIэ жэуапымыгъэ пхьыжьпхъэщ».

Бысымхэмрэ хьэщIэхэмрэ куэдым тепсэлъыхьащ, абыхэм ящыщт щIы Iуэхухэр. Ленинград областым кьикIахэм къагъэлъэгъуащ я щIыр Iыхьэ-Iыхьэу ягуэша щхьэкIэ, фейдэшхуэ кьызэрыпэмыкIуар. ЗэIущIэм хэтхэм я гугъу ящIащ Санкт-Петербургрэ Ленинград областымрэ щIэныгъэ нэхъыщхьэ щызэгъэгъуэтыным, туризмэм зегъэужьыным, щIыналъэхэм я щэнхабзэхэр зыгъэлъагъуэ гупхэр зэкIэлъыкIуэным, нэгъуэщIхэми.

Ленинград областым и Хабзэубзыку зэхуэсым и Iэтащхьэ Бабенин Сергей кьыхигъэщащ нарзан псы къыщIэжьыпIэм щыIэну зэрыхунэсар: «Фэ цIыхухэм я узыншагъэр егъэфIэкIуэнымкIэ Iэмал хъарзынэхэр фIIащ. Ленинград областым щыщхэр Къэбэрдей-Балъкъэрым узыншагъэм щеIэзэ и Iуэхущ Iапэхэм къакIуэу зэтеублэным егупсысын хуейщ», - жиIащ абы.

Мы махуэхэм хьэщIэхэм районхэм я псэукIэр зрагъэлъагъу, апхуэдэуи Iуащхьэмахуэ лъапэ зыщрагъэпIыхьыжьыщ.

ЛIыкIуэхэм яхэтщ Ленинград областым и Хабзэубзыку зэхуэсым и Iэтащхьэм и къуэдзэ Олейник Юрий, агропромышленнэ, мэкъумэш IуэхухэмкIэ щыIэ комиссэм и Iэтащхьэ Хабаров Иван, егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ комиссэм и унафэщI Пустотин Николай, псэупIэ-коммунальнэ хозяйствэмрэ гъэсныныхьэ-энергетикэм IуэхуэсмкIэ комиссэм и тхьэмадэ Жирнов Геннадий, «Зауэгъэ здэщыIэ Урысей» фракцэм и Iэтащхьэ Перминов Александр, аппаратым и унафэщIым и япэ къуэдзэ - Ленинград областым и Хабзэубзыку зэхуэсым хабзэмкIэ и управленэм и Iэтащхьэ Коваленкэ Андрей сымэ.

КъБР-м и Iэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхущ Iапэ.

● Къэрал къулыкъущIапIэхэм

Зыужьыныгъэм папщIэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Iэтащхьэм и унафэкIэ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ Хьэсанэ Руслан министр гуп и гъуэгу лэжьыгъэ IуэхукIэ Москва щыIэп. Ахэр йолажь 2016 гъэ щIондэ ягъэхьэзыра зыужьыныгъэ федеральнэ программэхэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зэрыхэтыну щIыкIэхэр убыхуным.

ХьэСАНЭ Руслан зэрыжиIамкIэ, федеральнэ программэхэм хэтыным и пIалъэр ди республикэм фIыуэ ещIэ. Зыужьыныгъэ федеральнэ программэхэм хэткIэрэ ди лъахэм мылъку хьарзынэ кьыIэрыхьащ федеральнэ бюджетым кьыхэкIыу.

Иджыри апхуэдэ зэгурыIуэныгъэхэр зэращIылIэ унэзэтехэр зэгъэпэщыжыным, агропромышленнэ Iуэхум зегъэужьыным, школыщIэхэр ухуэным, узыншагъэр хьумэн Iэнатlэр ипэкIэ гъэкIуэтэным ехьэлIауэ.

ШЫПШ Даянэ.

●КъБР-м и Правительствэм

Налшык къыдекIуэкI гъуэгум щыщ Iыхьэр мы гъэм хьэзыр хъунущ

КъБР-м и Правительствэм зэхъуэкIныныгъэхэр хилъхьащ 2013 гъэм гъуэгу лэжьыгъэхэр егъэкIуэкIыным теухуа программэм.

КъБР-м транспортымкIэ, связымрэ гъуэгу хозяйствэмкIэ и министр Дыщэкl Аслъэн кьыз эрыджиIамкIэ, апхуэдэ зэхъуэкIныныгъэхэр кьызыхэкIар Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и деж щрагъэкIуэкIа зэIущIэм и протоколым тету хэщIхэмкIэ статьяхэм зэрыхэплъэжарщ, апхуэдэу «Урысей Ипщэ (2008 - 2013 гъэхэм)» федеральнэ программэ хэхар гъэзэщIэным хуэунэтIауэ 2013 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и бюджетым субсидиехэр кьыхъуэутIыпщынымкIэ УФ-м Автомобиль транспорымкIэ и министерствэм зэгурыIуэныгъэ зэрыращылIарщ.

Нартан - Iэдиихуэ автомобиль гъуэгур, абы хиубыдэу Налшык псым тельыну лъэмыжкIыр яухуэным и пIэкIэ гъуэгу лэжьыгъэхэм я программэм хагъэхуэ Налшык кьалэм кьыдекIуэкI гъуэгум и Щхьэлыкъуэ - Нартан Iыхьэу километри 2,5-рэ хъур. Абы трагъэкIуэдэну сом мелуан 60,43-р республикэ бюджетым кьиутIыпщынущ. А лэжьыгъэр 2013 гъэм и еплIанэ кварталым зэфIагъэхIыну кьапэщытщ. Апхуэдэу гъуэгу лэжьыгъэхэм 2013 гъэм трагъэкIуэдэну ахъшэм щыщу сом мелуан 410,08-р федеральнэ бюджетым, сом мелуан 93,76-р республикэ бюджетым кьыхэкIынущ.

ХЬЭПЭ Маринэ.

● Хъыбар гуапэ

Каринэрэ Полинэрэ я ехъулIэныгъэшхуэ

«Акъыл+Дахагъэ=Студент» дунейпсо ныбжьыщIэ зэпеуэм и кIэух зэхьыхьэр Санкт-Петербург иджыблагъэ щекIуэкIащ. Иджырей студенткэм, фIыуэ еджэм, дахэм икIи акъылыфIэм, и образ екIур уфэзыхырщ зэпеуэм и къызэгъэпэщакIуэхэм я мурад нэхъыщхьэр. Илъэс 16 льандэрэ ар иregъэкIуэкI Профсоюзхэм я гуманитар университетыр Санкт-Петербург дэтым.

ИДЖЫРей зэпеуэм хэтащ мы гъэм курыт школхэр къэзыух пщащэ мини 3-м щигъу. Абы и иужьрей зэхьыхьэм нэсащ Урысей Федерацэм, Украинэм, Къзэхъстаным щыщ ныбжьыщIэ 18. ИпэкIэ зэи хъэмыхьуауэ, зэпеуэм и иужьрей Iыхьэм хэхущ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщ хъыджэбзит! Нашлык дэт лицей №2-м и еджакIуэ, къалэм и щIалэгъуалэ советым и унафэщI, «21-нэ лIэщIыгъуэм и пашэ» урысейпсо зэхьэзэхуэм щытекIуауэ щыта Дэхъущокъуэ Каринэрэ Прохладнэ къалэм дэт лицей №3-м щеджэ, спортсменкэ икIи волонтер Дорошенкэ Полинэрэ. Ахэр хъуащ езыхэр щеджэ школхэм я мызакъуэу, щIыналъэ псом и еджакIуэ нэхъыфI.

Зэпеуэм и иужьрей Iыхьэм зэрыхэтынум пащащэхэм махуи 10-кIэ зыхуагъэхьэзыращ. Абыхэм къапщытэжащ хамэ къэралыбзэхэмкIэ, кьэфэнымкIэ, уэрэд жыIэнымкIэ, спортымкIэ, театр гъуэзджэмкIэ яIэ зэфIэкIкэрэ. Иужьрэ ахэр университетым и утыкуэхуэм кьихъащ, зызыхуагъэхьэзыра унэтIныныгъэ псори наIуэ къащIыну. Зэпеуэм и къэпщытакIуэ гупым хэтт щIэныгъэлI, уэрэджыкIакIуэ, спортсмен, артист, макъамэтх цIэрыIуэхэр. Мыгъэрей зэпеуэм и темэр «Дакьикьэ 80-кIэ - ЩIым и хъуреягъыр».

Ди гуапэ зэрыхъущи, «Акъыл+Дахагъэ=Студент» дунейпсо ныбжьыщIэ зэпеуэм къэзыухуар яхэхуащ Каринэрэ Полинэрэ. Ди лъахэгъу пщащэхэм иджы хуитныныгъэ яIэщ Профсоюзхэм я гуманитар университетыр Санкт-Петербург дэтым и дэтхэнэ зи факультетми пщIэнщэу щеджэну.

ПЩЫГЪУЭШ Iэсинт.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2013 гъэм мэлыжьыхьым и 8 *№199-рп*

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм дунейр жэщми махуэми хуабэ зэрыщыхъуам ипкъ иткIэ:

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Энергетикэмкlэ, псэупIэ-коммунальнэ хозяйствэмрэ тариф политикэмкIэ и министерствэм къалэн щыщIын, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ куейхэмрэ къалэ округхэмрэ я щIыпIэ администрацэхэм чэнджэ етын, щыIэ хабзэм тету, 2012/2013 гъэплъыгъуэ лъэхъэнэр 2013 гъэм мэлыжьыхьым и 10-м яухыну.

2. Къару имыIэжу къэпльытэн Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм 2012 гъэм щажIуэгъэуэ и 2-м кьыдигъэкIа Унафэ №596-рп-м.

3. Мы унафэр зэрагъэзащIэм кIэлъыплъыну и пщэ илъхьэн Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и япэ кьуэдзэ Уэнаев К.-Хь. М.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и къалэнхэр зыгъэзащIэ
УЯНАЕВ Казым

Чувашие Республикэм и къалащхьэ Чебоксары къыщызэIуахащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхубэ уэсанIуэ, СССР-ым УФ-ни я Къэрал саугъэтхэм я лауреат, Хэку зауэшхуэм хэта Кулиев Къайсын и фэеплъ пхъэбгъу.

Кулиев Къайсын и фэеплъ

ОРЕЛ къалэм пэгъунэгъуэ 1942 гъэм Кулиевыр уэрэз хьэтъэ щыхъуам, ар щагъэхъужат Чебоксары дэта госпиталым. Мис а сымаджэщыр здэщыта щIыпIэм дежщ мемориалыр щагъэувар.

ПэкIуэ кьызэIуахащ Чувашие Республикэм щэнхабзэмкIэ, лъэпкъ, архив IуэхуэмкIэ и министр Ефимов Владимрэ а хэгъэгум и Къэрал Советым и унафэщI Мешков Олегрэ.

Чувашием и Правительствэм, зэIущIэм кьрихьэлIа усакIуэхэм, тхакIуэхэм, гуаэджэм, щэнхабзэм, егъэджэныгъэм я лэжьакIуэхэм щыщхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым кьыбгъэдэкIыу фIыщIэ яхуищIащ «Заман» газетым и редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ, Кашгари Мыхьмуд и цIэр зезыхьэ литературэ саугъэтым и лауреат Беппаев МутIалип.

КIУЭКIУЭ Хьэ1ншэт.

Я къулыкъухэм тегъэкIын хуейуэ зыгъэ

УФ-м и Компартым и Унафэщ Зюганов Геннадий Къурал Думэм дыгъуасэ къыщыхилъхьащ Президентым и дэIыкъуэгъу Фурсенкэ Андрейрэ егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ министр Ливанов Дмитрийрэ я къулыкъуэхэм тегъэкIын хуейуэ.

Абы и щхьэусыгъуэу къыгъэлъэгъуар «щыхъухэм щIэныгъэ егъэгъуэтын Iэнатlэр зэрыкIуэщIрагъэхуарщ». Апхуэдэуи Зюгановым кьыгъуэващ егъэджэныгъэ Iэнатlэр зи нэIэм щIэт къулыкъущIэ псоми я лэжьыгъэр къэзыщытэн комиссэ Къурал Думэмрэ Федерацэмкlэ Советымрэ кьыщызэрагъэпэщыну.

Iуэхур нэхъ куу мэхъу

Хамэ къэралхэм кьикIауэ Корее Ищхьэрэм щыпсэухэм КНДР-м чэнджэщ зриташ я хэхъэмкIуэкIыну, зауэкьухъу хъужькъуэмэ, абы и зэран кьемыкIыщ щхьэкIэ.

Корее Ищхьэрэм и унафэщIхэм я псалъэхэр кьехъ а къэралым и Хьыбарегъащ1э агентство нэхъыщхьэм: «Зауэ къэхъумэ, лажьэ зимыIэ щIыхухэм ди зэран екIыну дыхуейкъым дэ икIи дунейпсо зэгухьэныгъэхэр, компаниехэр, туристхэр кьыхъодожь ди щIыналъэхэм зэрикIыжьын Iэмалхэр кьалъытэну».

США-мрэ Корее Ищхьэмрэ я дзэхэм зэгъусэу зэрызагъасэм и жэуапу КНДР-м баллистическэ ракетэ зэман гъунэгъум иутIыпщынкIэ зэрыхъунум егъэгузавэ абы и гъунэгъу къэралхэр. ЖыпIэнурамэ, Iуэхур нэхъ куу мэхъу, щыгыкIэм зэрызыхъужьыну щIыкIэр зыми ищIэркъым.

Куэдым щапхъэ яхуэхьуу щыта

Иджылызым и мызакъуэу, дунейм и щIыпIэ куэдым гущIыхьэ щапхьэхъащ Великобританием и премьер-министру ильэс куэдкIэ дежьа Тэтчер Маргарет дунейм зэрехьажар.

А къулыкъуэхъапэми езым и ужькIи цIыхубзым зэи щыхуагъэфэщакъым Великобританием. И Iуэху еплъыкIэр пхигъэкIыфу, и ныкъуэкъуэгъуэр кьыдIэзIыкIыу илъэс 11-кIэ прытащ Тэтчер а Iнатlэм. ИригъэкIуэкI политикэр зигу ирихьхэми абыкIэ мыварзыхэми пщIэшхуэ зыхуригъэщIын хуэзфIэкIащ абы, и нэщIбагъкIи «гъущIым кьыхъущIыкIа бзыльхугъэ бзыльхугъэ» фIащат.

Ильэс 87-рэ къэзыгъэщIа политик цIэрыIуэр, зи Iуэху зехьэкIэм, зи дуней тетыкIэм куэдым щапхъэ трахыу щыта бзыльхугъэ щыпкъэр мэлыжьыхьым и 17-м Лондон щыщIалъхьэнущ.

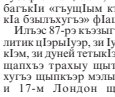

t 1945 гъэм **Иуан Хьэсэн** Совет Союзым и ЛIыхьужь цIэр кьыфIащащ.

t 1964 гъэм «КъБР-м и цIыхубэ усакIуэ», «КъБР-м щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ», «КъБР-м щIыхь зиIэ и уэхуакIуэ» щIэ пIалIэхэр ягъэшащ.

t 2010 гъэм Смоленск дек къыщхьэщхьащ Пушкэм и президентым и кхъухьлъатэр. Абы иса цIыху 96-р, Качинький Лехи, абы и щхьэгъуэри, политик, дзэ къуалыкъущIэ щIэныгъэхэри яхуту, хэкIуэдауэ щытащ.

t Яп адыгэ бзэщIэныгъэ еджагъэшхуэ **Iащхьэмахуэ Даут** къызэралъхурэ ильэси 116-рэ ирокъу.

t УФ-м щIыхь зиIэ и артистхэ **Дау Марьянэ** къыщалъхуа махуэщ.

t Къэрал, жылагъуэ лжькIуэ **Пащты Борис** и ныбжьыр ильэс 56-рэ ирокъу.

t Къэбэрдей-Балъкъэр радиом и редактор нэхъыщхьэ **Гъурф Бэллэ** къыщалъхуа махуэщ.

t КъБР-м щIыхь зиIэ и артист **Лу Рэмэзан** и ныбжьыр ильэс 55-рэ ирокъу.

Дунейм и щытыкIэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым къызэриты кIмкIэ, Налшык пшэрэ техьэ-текIуэу щыщытынущ, уэрэ машIэ яхьещынхьунущ. Хуабэр махуэм градуси 10 - 11, жэщым градуси 9 - 10 щыхъунущ.

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКIЭМЫХЬУ Маринэщ.

● АПК

КИФЩI-м щыпашэхэм хабжэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэкъумэш хозяйствэ лIэужьыгъуэ псоми мы гъэм и щыщылэмрэ мазаемрэ мэкъумэшхэкIыу сомиларди 2,2-рэ и уасэ е нэгъабэ и апхуэдэ лъэхъэнэм елъытауэ проценти 6-м нэскIэ нэхъыбэ къыщалэжьащ.

АБЫ и лъэныкъуэкIэ Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ округым и щыналъхэм я деж ещанэ уныпIэр щиIыгъщ.

Iэщхэкl лIэужьыгъуэ нэхъыщхьэхэмкIи республикэр КИФЩI-м щыпашищым ящыщщ. Мазитым кьуриубыдэу бы-лымыпIэ джэлъэзыну тонн мин 11-м щIигъу, гъэшу тонн мин 51,5-рэ кьалэжьащ, джэдыкIэу мелуан 21-рэ кьрахащ.

КъБР-м Мэкъумэш хозяйствэмкIэ и министерствэм и пресс-Iуэхущ Iапэ.

●Ди губгъуэхэм

ТеплъафIэщ бжьыхьэсэр

Къэбэрдей-Балъкъэрым гектар мин 76-м щызэрахьэ бжьыхьэсэ къэкIыгъэхэр теплъафIэщ, я щытыкIэм арэзы укъещI. Тэмэму зауэжьи папщIэ, псыIагъэр ирикъуу ягъуэт.

МЫ ЗЭМАНЫМ еужьэрэкIыу бжьыхьэсэр ягъэпшэр. Минерал щыгъэпшэру зыкъеину тонн мин 13-р яIэщ. Нобэ ирихьэлIэу а лэжьыгъэр гектар мин 35,5-м щызэфIагъэкIащ.

IэщлагъэлIхэм кьызэралыдтэмкIэ, кьэкIыгъэхэм тэмэму зауэжьи, губгъуэ лэжьыгъэхэр и чэзум ирагъэкIуэжьын щхьэкIэ, дунейм щытыкIэ къарзынэ кьахъэзэрегъэпэщ.

КъБР-м Мэкъумэш хозяйствэмкIэ и министерствэм и пресс-Iуэхущ Iапэ.

●Мазитl лэжьыгъэ

Хабзэ зэрыхъуам тету

«КъБР-м и санитар-экологие щытыкIэр егъэфIэкIуэнымкIэ лэжьыпхъэхэм я Iуэхукlэ» республикэм и Правительствэм къыщта Унафэм зэрыщыубзыхуам тету, кьалэхэмрэ кьуажэхэмрэ гъэкIэбзэным, зэпуэпэщ щIыным, щхьцантIагъэхэр хэсэным теухуа мазитl лэжьыгъэ мэлыжьыхьым и 1-м кьыхэдгъэхьащ.

А ПIАЛЪЭМ кьриубыдэу жылагъуэхэр зэлъытуэхьнущ, гъуэгубгъуэхэм декIуэкI мэз кусхэр ягъэкъабзэнущ, жыгъащIэхэр, щыщхэр хасэнущ, удз дахэхэр щагъэкIыну, щызэрахьэну хьэсэхэр ягъэхьэзырынущ, автомобиль гъуэгуфэр зэрагъэпэщыжынущ, фэеплъ, мемориал, зыгъэпсэхупIэ щыпIэхэр зыхуэят хуагъэзэнущ.

Мазитl лэжьыгъэр зэпэщу ирагъэкIуэкIын папщIэ, КъБР-м Щыуэпсым и хьугъуэфIыгъуэхэмрэ экологиемкIэ и министерствэм абы пыщIа Iуэхугъуэ псорэ зэуIуу кьызэрагъэпэщынущ.

КьищыкнэмыщIауэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым и муниципальнэ щыналъхэхэм я санитар-экологие щытыкIэр Iуэхугъуэ Iапэ зэдай комиссэм мазищ къэс кьепщытэ икIи абы кьрикIуэм теухуа отчетыр республикэм и Правительствэм ирет.

КъБР-м Щыуэпсым и хьугъуэфIыгъуэхэмрэ экологиемкIэ и министерствэм и пресс-Iуэхущ Iапэ.

Газетхэмрэ журналхэмрэ къевгъэхь

«Урысейм и пощт» федеральнэ къэрал предприятэ зэгуэтым и кьудамэм - Федеральнэ пощт зэпыщIэныгъэмкIэ управленэу КъБР-м щыIэм и Iуэхущ Iапэ псоми 2013 гъэм мэлыжьыхьым и 1 льандэрэ Iэ щыщIрагъэдз 2013 гъэм и етIуанэ ильэс ныкъуэм къагъэхьыну газетхэмрэ журналхэмрэ.

Фэ нэхъ фигу ирихь къыдэкIыгъуэу Iэ зыщIэвдзэкIэ и зэманым унэм ныфхуахьынущ е ахэр пощтым и Iуэхущ Iапэхэм фыкIуэурэ къыщеIыфхьэ хъунущ. Газетхэмрэ журналхэмрэ Iэ зэрытрагъадзэ щIыкIэм нэхъ гупсэхуу щыгъуазэ фищIыфынущ пощт Iуэхущ Iапэм и лъэныкъуэм.

«Урысейм и пощт» ФГУП-м и кьудамэ - КъБР-м и УФПС.

Лъэпкъ Iущыгъэ:

Узэрымытъагъуу, Iэфl щыIэкъым.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Унафэ

2013 гъэм мэлыжьыхьым и 2-м №28-РГ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм ЩІыпІэ унафэр зегъэкІуэным и махуэр 2013 гъэм мэлыжьыхьым и 21-м эзэрыщтмрагъэкІуэкІынымкІэ къыдэгъэкІыу мурадкІэ:

1. ЩІыпІэ унафэр зегъэкІуэным и махуэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм зыщыхуэгъэхьэзырынымрэ ар егъэкІуэкІынымкІэ къыдэгъэпэщакІуэ комитет къэщтэн.

2. ЩІыпІэ унафэр зегъэкІуэным и махуэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм зыщыхуэгъэхьэзырынымрэ ар егъэкІуэкІынымкІэ къыдэгъэпэщакІуэ комитетым хэтхэр къэщтэн, мы Указым и гуэдзэным эзритым хуэдэу.

3. КъыдэгъэпэщакІуэ комитетым хуэгъэувын ЩІыпІэ унафэр зегъэкІуэным и махуэм хуэгъэзауэ эфІагъэкІынухэм я планыр зэхилъхьэу къыщтэну.

4. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм хуэгъэувын планым къыщыгъэлъэгъуа Іуэхуэр гъэзэщІынымкІэ текІуэдэну ахъшэр къызригъэпэщыну.

5. Мы Унафэм къару егъуэт Іэ щыщІэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэ КЪАНОКЪУЭ Арсен.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2013 гъэм мэлыжьыхьым и 2-м кІэдигъэкІа Унафэ №28-РГ-мкІэ къыщытащ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм ЩІыпІэ унафэр зегъэкІуэным и махуэм зыщыхуэгъэхьэзырынымрэ ар егъэкІуэкІынымкІэ къыдэгъэпэщакІуэ комитетым хэтхэр

Къуэшырокъуэ З. Къ. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщ1ым и кьалэнхэр зыгъэзащІэр *(къыдэгъэпэщакІуэ комитетым и унафэщІщ)*

Власов А. А. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщ1ым и къуэдзэр - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм къарал къулыкъым, кадрхэм, щ1ыпІэ унафэр зегъэкІуэным я ІуэхуэхмкІэ и управленэм и унафэщІыр *(къыдэгъэпэщакІуэ комитетым и унафэщІым и къуэдзэщ)*

АфІэуиэ А. М. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм спортымрэ туризмэмкІэ и министрыр

КІэрэф М. А. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм финансхэмкІэ и министрыр

Кладко И. Е. - Налшык къалэ округым и щыналъ администрацэм и Іэтащхьэм и кьалэнхэр зыгъэзащІэр *(эгъуаІуауэ)*

Къумахуэ М. Л. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм цыхубэ хьыбарегъащІэ Іуэхущ1апІэхэмкІэ, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкІэ и министрым и кьалэнхэр зыгъэзащІэр

Маслов Н. А. - «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Муниципальнэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэм и гъэзэщІакІуэ директорыр *(къызгъэпэщакІуэ комитетым и секретарщ, эгъуаІуауэ)*

Пэнагуэ М. А. - Тэрч муниципальнэ районым и щІыналъэ администрацэм и Іэтащхьэр *(эгъуаІуауэ)*

Темиржанов М. У. - Шэрдж муниципальнэ районым и щІыналъэ администрацэм и Іэтащхьэр *(эгъуаІуауэ)*

Фыр Р. Б. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щІихабзэмкІэ и министрыр

Урысей Федерацэм и Конституцэр къызэращтэрэ илъэс 20 зэрырикъуэ гъэлъэпІэным и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Унафэ

2013 гъэм мэлыжьыхьым и 2-м №30-РГ

Урысей Федерацэм и Конституцэр къызэращтэрэ илъэс 20 зэрырикъуэ 2013 гъэм дыгъэгъазэм и 12-м зэрагъэлъапІэм къыхэкІыу:

1. Урысей Федерацэм и Конституцэр къызэращтэрэ илъэс 20 зэрырикъуэм теухуа дауэдапщэм зыхуэгъэхьэзырынымрэ ар егъэкІуэкІынымкІэ къыдэгъэпэщакІуэ комитетым хэтхэр къэщтэн, мы Указым и гуэдзэным эзритым хуэдэу.

2. КъызэгъэпэщакІуэ комитетым хуэгъэувын Урысей Федерацэм и Конституцэр къызэращтэрэ илъэс 20 зэрырикъуэ теухуа дауэдапщэм зыхуэгъэхьэзырынымрэ ар егъэкІуэкІынымкІэ лэжьыпхьэхэм я планыр зэхилъхьэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэр хэпльэн папщІэ иритыну.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэ КЪАНОКЪУЭ Арсен

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм 2013 гъэм мэлыжьыхьым и 2-м кІэдигъэкІа унафэ №30-РГ-мкІэ къыщытащ

Урысей Федерацэм и Конституцэр къызэращтэрэ илъэс 20 зэрырикъуэ теухуа дауэдапщэм зыхуэгъэхьэзырынымрэ ар егъэкІуэкІынымкІэ къыдэгъэпэщакІуэ комитетым хэтхэр

Къуэшырокъуэ З. Къ. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщ1ым и кьалэнхэр зыгъэзащІэр *(къыдэгъэпэщакІуэ комитетым и унафэщІщ)*

Власов А. А. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщ1ым и къуэдзэр - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм къарал къулыкъым, кадрхэм, щ1ыпІэ унафэр зегъэкІуэным я ІуэхуэхмкІэ и управленэм и унафэщІыр *(эгъуаІуауэ)*

Жекеев А. М. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и прокурорым и яп къуэдзэр *(эгъуаІуауэ)*

Зумакулов Б. М. – ЩІыхум и хуитыныгъэхэмкІэ уполномоченэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щ1ыпІэ *(эгъуаІуауэ)*

Иуан Ф. З. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым Законодательствэмрэ къарал хуэхэІэмкІэ и комитетым и унафэщІыр *(эгъуаІуауэ)*

Канушков В. А. - Урысей Федерацэм и Президентым и полномочнэ лІыкІуэу Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ округым щ1ыпІэ и аппаратым Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм къегъэщІылІа и федеральнэ инспекторыр *(эгъуаІуауэ)*

Къарэмырзэ Б. С. - «Бэрбэч Хь. М. и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балькъэр къарал университет» профессиональнэ щІэныгъэ изхъыщхьэ щрагъэтъэ федеральнэ къарал бюджет Іуэхущ1апІэм и ректорыр *(эгъуаІуауэ)*

КъэущІысокъуэ З. Л. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм и къарал-правовой управленэм и унафэщІыр *(къызгъэпэщакІуэ комитетым и секретарщ)*

Къумахуэ М. Л. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм цыхубэ хьыбарегъащІэ Іуэхущ1апІэхэмкІэ, жылагъуэ, дин зэгухьэныгъэхэмкІэ и министрым и кьалэнхэр зыгъэзащІэр

Мусуков А. ТІ. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм экономикэ зыужьыныгъэмкІэ и министрыр

Семэн П. Г. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министрыр

Тупикин А. Н. - Урысей Федерацэм Юстицэмкіэ и министерствэм и Управленэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щ1ыпІэ и унафэщІыр *(эгъуаІуауэ)*

Фыр Р. Б. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щ1ихабзэмкІэ и министрыр

Хьэбечыр М. Л. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Конституцэ Судым и Аппаратым и унафэщІыр *(эгъуаІуауэ)*

Чеченов Ануар тыгъэ Бебенин Сергей ирет.

Хабзэубзыху Іэнатіэхэр зэдолажьэ

● КъБР-м и Парламентым

Мы махуэхэм ди республикэм щохьэщІэ Ленинград областым и Хабзэубзыху Зэхуэсым и лІыкІуэ гуп. Мэлыжьыхьым и 8-м ахэр КъБР-м и Парламентым хэтхэм яхуэзащ.

- Нобэрей ди зэхьихьэм и пэщІэдзэр жьыкъэ къыщожьэ. Хьэщ1эхэм я пашэ, Ленинград областым и Хабзэубзыху Зэхуэсым и Унафэщ1 Бебенин Сергейрэ дэрэ куэд щІауэ дыдэрэ1ыху, - жиІащ зэІуЩІэр къыщызэІуихым, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и Тхьэмадэ Чеченов Ануар. - Си фІэщ мэхъу ди лэжьэкІэкІэ, Іуэху бгъэдыхьэхьэкІэ щ1ынаІытІым я парламентархэр зэхъуэжьэным мыхьэнэшхуэ зэриІэр.

Чеченов Ануар тепсэлъыхьащ зи пашэ Іэнатіэм щ1ыІэ комиссэхэм я лэжьэкІэм. Абы хьэщ1эхэр щ1ыгъуазэ хуищІащ иужьрей зэманым Къэбэрдей-Балькъэрым зэрызиужьа щ1ыкІэм.

- Ди щ1ынаІъэм нэхъ зыщ1ужь унэтІынныгъэхэм ящ1ыщ туризмэмрэ мэкъумэш-промышленнэ комплексымрэ, - жиІащ Чеченов Ануар. - Пхъэщхьэмыщхьэм, гъавэхэкІым елэжьыным республикэм иужьрей зэманым гулыт-тэ хэха щ1ыхуащІ. НэгъуэщІ къэралхэм ядэлэжьэныжьмкІэ дэ куэдкІэ япэ дищащ Кавказ Ищхъэрэм и адрей хэгъуэгухэм.

КъБР-м и Хабзэубзыху Іэнатіэр къызэрызэрагъэпэщ1рэ илъэс 75-рэ зэрыриІэр къум теухуауэ бжьыхьэ дызыхуэкІуэм ди республикэм щрагъэкІуэкІыну гуфІэгъуэ зэхъуэхьэхэм хэтыну Санкт-Петербург къикІа парламентархэр абы къриІэбэлэщ1.

- Си гуапэ хъуащ, - жиІащ Ленинград областым и Хабзэубзыху Зэхуэсым и Унафэщ1 Бебенин Сергей, - Чеченов Ануар я пашэу, Къэбэрдей-Балькъэрым и парламентар гуп нэгъабэ Ленинград областым зэрыщ1ар. Иджы дэ дыкъэкІуащ, республикэм зэрызиужьым, абы иц1ыхуэхэм я псэукІэм, анхуэдэуи Парламентыр зэрылажьэм щ1ыгъуазэ зыхуэтщІын мурад диІэу. Мы зэманым УФ-м и щІыналъэ 11-м дапшІащ. Гу зэрыльыстамкІэ, лъэпощхьэпо, гугъуехь зэхуэмыдэхэм псори диІуэуэ. Абы къыхэкІыу, дяпэкІэ нэхъыбэрэ дызэдэлэжьэным псоми ди сэбэп хэлъщ.

КъБР-м и Парламентым ЩІалэзгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм, хъыбарегъащІэ Іэнатіэхэм ядэлэжьэныжьмкІэ и комитетым и унафэщІ Хьэщхъуэжь Татьянэ хьэщІэхэр щ1ыгъуазэ хуищІащ республикэм и хабзэубзыху Іэнатіэм и тхьдэм, и кьелІуэкІыкІам щ1ыщ напэкІуэцІхэм, комитетхэмрэ комиссэхэмра я лэжьэкІэм, абыхэм яг1ьэзащІэ кьалэнхэмра дяпэкІэ къапэщ1ылъхэмра, нэгъуэщІхэми.

ЗэІуЩІэм и кІэухым КъБР-м и Парламентым и Тхьэмадэ Чеченов Ануар, езыр зи пашэ Іэнатіэм къыбгъэдэкІыу, бгы лъагэхэр къыщыгъэлъэгъуа сурэтышхуэхэр щ1ыхьх тхьылъэр къэкІуэхэм яритащ, Ленинград областым и Хабзэубзыху Зэхуэсым и Унафэщ1ым дыщэ сыхьэт тыгъэ хуищІащ.

ХьэщІэхэми «щ1ыхуэ къызытранакъым»: Бебенин Сергей Санкт-Петербург къыхэкІыу сурэт дахэ, тыгъэ цІыкІуэхэр зыдэлъ, тхылъ щ1ыкІэу щІа, зэкІуэщІыпхэзэпкъэрыплъхьэ хъу пхъуантэ тельыджэ, Ленинград областыр къыщ1ынэхуа махуэм щегъэжьауэ ди нобэм къыс и тхыдэр зэрыт тхылъ Къэбэрдей-Балькъэрым и Парламентым яритащ, абы и Тхьэмадэм сыхьэт гъэщІэрэщІа лъапІэкІэ егуэпащ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

Ленинград областым и Хабзэубзыху Зэхуэсым и лІыкІуэхэмрэ КъБР-м и Парламентым и депутатхэмрэ зэгъусэу мэлажьэ.

Нарткъалэ къыщызэІуахынущ диализ центр

● Узыншагъэ

КъБР-м узыншагъэр хьумэнымрэ курортхэмкІэ и министр Шэт Ирмэрэ Кавказ Ищхъэрэ нефрологие центрым и унафэщІ Ханукаев Михаилрэ иджыблагъэ щызэхуэзам тепсэлъыхьащ Нарткъалэ къыщызэІуахыну диализ центрым и ухуэныгъэхэр зэрекІуэкІым. А зэІущІэм хэтащ центрым и дохутыр нэхъыщхьэ Хьэтщыкъуэ Анзорэрэ «Иджырей медицинэ технологиехэр» Іуэхущ1апІэм и къызэгъэпэщакІуэ Шэрхъ Мухьэмэдрэ.

ХьэТЩЫКЪУЭ Анзор кьэзэрыджиІамкІэ, гемодиализ хуэныкъуэу, нэгъуэщІу жыпІэмэ, я лъыр Іэмал имыІэу гъэкъэбзэн хуейуэ республикэм ису щ1ыхуи 168-рэ къыхэтхыкІауэ щ1ыЗщ. Мы зэманым зи жьэжьейр зэуэ сымаджэхэм гемодиализыр щрагъэкІуэ щ1ыналъитІым я парламентархэр зэхъуэжьэным мыхьэнэшхуэ зэриІэр.

Чеченов Ануар тепсэлъыхьащ зи пашэ Іэнатіэм щ1ыІэ комиссэхэм я лэжьэкІэм. Абы хьэщ1эхэр щ1ыгъуазэ хуищІащ иужьрей зэманым Къэбэрдей-Балькъэрым зэрызиужьа щ1ыкІэм.

- Ди щ1ынаІъэм нэхъ зыщ1ужь унэтІынныгъэхэм ящ1ыщ туризмэмрэ мэкъумэш-промышленнэ комплексымрэ, - жиІащ Чеченов Ануар. - Пхъэщхьэмыщхьэм, гъавэхэкІым елэжьыным республикэм иужьрей зэманым гулыт-тэ хэха щ1ыхуащІ. НэгъуэщІ къэралхэм ядэлэжьэныжьмкІэ дэ куэдкІэ япэ дищащ Кавказ Ищхъэрэм и адрей хэгъуэгухэм.

КъБР-м и Хабзэубзыху Іэнатіэр къызэрызэрагъэпэщ1рэ илъэс 75-рэ зэрыриІэр къум теухуауэ бжьыхьэ дызыхуэкІуэм ди республикэм щрагъэкІуэкІыну гуфІэгъуэ зэхъуэхьэхэм хэтыну Санкт-Петербург къикІа парламентархэр абы къриІэбэлэщ1.

- Си гуапэ хъуащ, - жиІащ Ленинград областым и Хабзэубзыху Зэхуэсым и Унафэщ1 Бебенин Сергей, - Чеченов Ануар я пашэу, Къэбэрдей-Балькъэрым и парламентар гуп нэгъабэ Ленинград областым зэрыщ1ар. Иджы дэ дыкъэкІуащ, республикэм зэрызиужьым, абы иц1ыхуэхэм я псэукІэм, анхуэдэуи Парламентыр зэрылажьэм щ1ыгъуазэ зыхуэтщІын мурад диІэу. Мы зэманым УФ-м и щІыналъэ 11-м дапшІащ. Гу зэрыльыстамкІэ, лъэпощхьэпо, гугъуехь зэхуэмыдэхэм псори диІуэуэ. Абы къыхэкІыу, дяпэкІэ нэхъыбэрэ дызэдэлэжьэным псоми ди сэбэп хэлъщ.

КъБР-м и Парламентым ЩІалэзгъуалэм я Іуэхуэхмкіэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм, хъыбарегъащІэ Іэнатіэхэм ядэлэжьэныжьмкІэ и комитетым и унафэщІ Хьэщхъуэжь Татьянэ хьэщІэхэр щ1ыгъуазэ хуищІащ республикэм и хабзэубзыху Іэнатіэм и тхьдэм, и кьелІуэкІыкІам щ1ыщ напэкІуэцІхэм, комитетхэмрэ комиссэхэмра я лэжьэкІэм, абыхэм яг1ьэзащІэ кьалэнхэмра дяпэкІэ къапэщ1ылъхэмра, нэгъуэщІхэми.

ЗэІущІэм и кІэухым КъБР-м и Парламентым и Тхьэмадэ Чеченов Ануар, езыр зи пашэ Іэнатіэм къыбгъэдэкІыу, бгы лъагэхэр къыщыгъэлъэгъуа сурэтышхуэхэр щ1ыхьх тхьылъэр къэкІуэхэм яритащ, Ленинград областым и Хабзэубзыху Зэхуэсым и Унафэщ1ым дыщэ сыхьэт тыгъэ хуищІащ.

ХьэщІэхэми «щ1ыхуэ къызытранакъым»: Бебенин Сергей Санкт-Петербург къыхэкІыу сурэт дахэ, тыгъэ цІыкІуэхэр зыдэлъ, тхылъ щ1ыкІэу щІа, зэкІуэщІыпхэзэпкъэрыплъхьэ хъу пхъуантэ тельыджэ, Ленинград областыр къыщ1ынэхуа махуэм щегъэжьауэ ди нобэм къыс и тхыдэр зэрыт тхылъ Къэбэрдей-Балькъэрым и Парламентым яритащ, абы и Тхьэмадэм сыхьэт гъэщІэрэщІа лъапІэкІэ егуэпащ.

КЪУМАХУЭ Аслъэн.

Сыткіи къыззгъэпэщауэ

● Лэскэн щ1ыналъэ

КъБР-м и Лэскэн щ1ыналъэм хьыхь Анзорей кьуажэм къыщызэІуахащ щ1ыналъэм и лъэныкъуэкІи зыхуей хуэзэу кьызэрагъэпэщыжа мафІэс часть №14-м и хэщапІэр.

ЗэІущІэм кьрихьэлащ КъБР-м Правительствэм и Унафэщ1ым и яп къуэдзэ, кьызэрымыкІу щ1ытыкІэхэм защ1ихуэмынмрэ апхуэдэхэм я лъэужьхэр гъэкІуэдыжьынымкІэ, мафІэс щ1ынагъэншагъэр кьызэгъэпэщ1ынымкІэ комиссэм и Іэтащхьэ **Уянаев Казым,** УФ-м и МЧС-м и Управленэу КъБР-м щ1ыпІэм и тхьэмадэ **Шагин Сергей,** КъБР-м МафІэсым пэщІэтынымкІэ и кьэралІуэхущ1апІэм и унафэщІ **Борэн МуІэд,** Лэскэн куей администрацэм и Іэтащхьэ **Кебеков Валерэ,** Анзорей кьуажэ администрацэм и унафэщІ **Къажэр Светланэ,** мафІэсым щ1ыщкъуэмэныкІэ район Іуэхущ1апІэм и ветеранхэр. Абыхэм ууэныгъэр гунэс ящ1ыхуащ, мафІэсым пэщІэтхэм я кьалэн мытыншым екъулІэныгъэхэр щ1ызыІэрагъэхьэмэ, зэрагуапэр часть №14-м и лэжьакІуэ гупым жраІащ.

Яг1ьэлъэпІаэхэри щ1ыІащ а махуэм. Илъэс куэд щІауэ я кьалэныр хьэлэлу зэрыраихьэкІым, КъБР-м и Лэскэн куейм мафІэс щ1ынагъэншагъэр къщ1ызэгъэпэщ1ынымкІэ хэльхьныгъэшхуэ зэрыхуащІам, мафІэс депом и унэр къгъэщІэрэщІэжьынымкІэ ящ1ыджэру зэрыхэтам папщІэ мафІэсгъэункІыфІ часть №14-м и лэжьакІуэ 11-м щ1ыхь тхылъхэмрэ ахъшэ саугъэтхэмрэ ираташ.

Кьыхэгъэщ1ипхъэщ мафІэс депом и унэр лІэщ1ыгъуэ ныкъуэ и гъэпэ зэрахуэар икІи иджырей мардэм кьемызэгъ1ыжу зэрыщ1тар. Къищ1ынэмыщІауэ, лэжьакІуэ пэщхэр зэрахуримыкъум, махуэ кьэс зыхуейхэмкІэ кьызэрызэмыгъэпэщам я гупым гуГъу кьащищ1ырт кьапэщ1т кьалэнхэр зэфІэхьныр.

Нобэр кьызэдэсым мы частым и закъуэт щеджэ-зыщагъаСэ чэщанэ зимылар. Иджы ар яГъэзэкІуэжащ: лэскэн мафІэсгъэункІыфІхэр я Іэщ1агъэм нэхьрн хуэІэзэ хуэхуэм и мызакъуэу, мафІэс-прикладной спортымкІэ республикэ зэхьэзэхуэхэм нэсу зыхуагъэхьэзырыну Іэмал я1щ абыхэм. Щэч кьыщ1ытепхьэн щ1ы1экъым абыхэм я кьалэн мытыншыр - Лэскэн куейм щ1ыпсэуэхэр мафІэсым щ1ыхьэмныр - щ1ыхь пылъу г1ъэззщ1эным зэрыпащэхьэм.

СЭБАН Арсен,

КъБР-м МафІэсым ебэныныкІэ и къэрал Іэнатіэм и пресс-Іуэхущ1апІэм и лэжьакІуэ.

КъБР-р и гъунэгъуэхэм къакІэрыхуркъым

Рознищэ сатум щаща псоми щ1ыщу ерыскъыпхъэхэр, псы, тутын зэмылІэужьыгъуэхэр я уасэкІэ процент 47,6-рэ, ерыскъыпхъэхэм хэмылъэ хьэпшыпхэр процент 52,4-рэ мэхъу.

2013 гъэм и яп мазитІым, ерыскъыпхъэ, псы зэмылІэужьыгъуэу, тутыну цІыхухэм сом меларди 5-рэ мелуан 798,5-рэ и уасэ, ерыскъыпхъэхэм химыльдэ хьэпшыпу сом меларди 6-рэ мелуан 381,6-рэ и уасэ иращащ.

ПщІэкІэ зэфІагъэкІ Іуэхутхьэбзэу цІыхухэм щ1ышыпэ - мазае мазэхэм сом меларди 3-рэ мелуан 52,9-рэ хуащІащ. Абы и лъэныкъуэкІэ дяпэ ятащ Ставрополь крайр, Дагъыстэн Республикэр, Осетие Ищхъэрэ-Аланиер.

Блэкіа илъэсым и дыгъэгъазэ мазэм ежьащ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щэхуакІуэ уасэхэр проценти 101,5-м щ1ынэсащ. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм 2013 гъэм и щ1ышыпэ - мазае мазэхэм псэупІэ метр зэбгъуэзнатІэ мин 11,2-рэ хьэзыр щ1ыхуащ.

«Хуэныгъэ» лэжьыгъэ лІэужьыгъуэм хиубыдэу ильэсым и яп мазитІым сом меларди 428,8-рэ, зы щ1ыхум тещ1ыхьауэ сом 498,7-рэ, и уасэ зэфІагъэкІащ. А зэман дыдэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и розницэ сатур сом мелард 12-рэ мелуани 180-м щІигъащ. Абы и лъэныкъуэкІэ нэхьыбэ хуэзэфІэкІащ Ставрополь крайм (сом мелард 60-рэ мелуан 837,6-рэ), Дагъыстэн Республикэм (сом мелард 47-рэ мелуан 880-рэ). Зы щ1ыхум тещ1ыхьауэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм розницэ сатумкІэ и Іэнатіэм хьэпшыпу, ерыскъыпхъэу сом мин 14166,2-рэ и уасэ щащащ.

Министрыр яхуогузавэ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм щэнхабзэмкІэ и министр Фырэ Руслан щ1ыгъуэ телеграммэ хуигъэхьащ Абхъаз Республикэм щэнхабзэмкІэ и министр Гунбэ Бадрэ. Щэнхабзэмрэ я гъэзджэнрэ я лэжьакІуэхэм кьабгъэдэкІыу ар лъэпкъым хуогузавэ Абхъаз Республикэм и цІыхубэ артист Лагвилавэ Олегрэ Абхъазми Осетие Ищхъэрэ-Алание республикэми я цІыхубэ артист Камки Нурбейрэ дунейм зэрехьажьа къыхэкІыу.

Актер гъуэзджэхэм Чанбэ Самсон и цІэр зезыхьэ Абхъаз къарал драмэ театрым щагъэззэщІа ролхэр дыщэ гъэтІылъыгъэхэм щ1ыщ хуауэ кьалытэ. Абы-жэм кинематографиеми лъэужь дахэ кьыщагъэнащ.

«Ёзыхэри абыхэм Абхъазым и щэнхабзэм хуащІа хэльхьэныгъэри ди гум илъынщ, щ1ыблэми ящ1ыгупщэнкъым», - ирищ телеграммэм.

ГЕРАСИМОВЭ Риммэ.

Центрыр зыгъэхьэзыр лэжьакІуэхэр.

●Жыжьэ - гъунэгъу

Тэрч щIналъэр зи Iэмыщ1э илъэ

ИЛЪЭС 42-кIэ уэлIэбэ-кIыжмэ, къэхъуа Iуэхущ зи гугъу фхуэсщIынур. Цыхху дыщэ Сэхъу Къэрэщей Къэбулат и къуэ Тэрч фонкIэ къэпсалъэри, и деж сыщIыхьэну къэжиIащ. А зэманым ар «Ленин гъэзугм» и редактор нэхъыщхьэу иI жьэрт, сэ сыздэщыщу «Кабардино-Балкарская правда» газетырт. Щ1эх дыдэу сыдэкIуекIащ ар щыгъуэм къатым. И сэлам хьнри и псальэри зы ищIри абы жиIащ:

- Уи псальэр си деж кIэ унафэщ, - жысIащ сэ.

Къэрэщей си Iуэху къызэхъулIэну къызэхъуэхъури, гъэгу сытехащ...

Районым Щэнхабзэмкlэ и унэм, гуфIэгъуэ щекIуэкIынум, журналистхэр дыщыIэтхьам, бжэм ета Iуэкlыбзэ къбым «дыкъитIэлъеижащ». Тlэкlуи дыкъэуIэбжьауэ, ди жагъуэ хэуарри хэлъу дыкъыIуекIыжри, партым и райкомым деклуэрIащ. Абы къыщыдгурагъэIуащ юбиляйр зэрыгучъыдэмыжым къыхэкIыну, зэхьхьэр ягъэIэпхъуэн хуей зэрыхьэр. Арати, си лэжьагъуэхэр мэкъумэш Iэнатlэхэм я Iуэху зытет къащIащIу зэбгрыкIащ, хъыбарыншэу лэжьапIэм бгъэзэжьи къэзыгъэзэжащ. Нэхъыжьыбгъэ зыкъыIуIащ. Тlэгъэчыныжьу сыщIэлъэIуэ ноужь, къызэхуIащ, ди гухэлъыр, Райкомым и лэжьакIуэ щIалэщIэ Мэчрэ1ил Фlэщмыхьэ Нэ1ибхэ я унэ сишащ. Кулбжэр къыгъуIуащ цыхухэз мытIорыкуэ зэкIужьым. Фlэхъус ирихри, Мэчрэ1ил абы еупщIащ: «Любэ, уи адэм дыIуцIэмэ, гугъу едмыгъэхьыну пIэрэ?» «Хьэуэ, хьэуэ, фымыгузаез, нобэ нэхъыфIщ ар. Фыкъыдыхьэ, уеблэмэ къыфIщыгуфIыкIыпэнчу ди адар», - жиIуап къытащI цыхухбзым.

Зэрыхабзэщи, хьэщIэр сэрати, япэу сыщIыхьащ унэм. Нэ1ибэ пIэкум ист, гу зэрыльыстамкlи нэжэгужат. «Сэлам Алейкум, тхьэмадэ!» - зыхуэзгъэзащ абы. «Алейкум сэлам. СыпэпIэтIэ-къым нобэ мыпхуэдэ щIалэ-щIэхэр си хьэщIэну», - жаиу жэуап къытIыжащ Нэ1ибэ.

Зэ епIыгъуэщ, зэрыжьхуэIам хуэдэу сымаджафэ теттэкъым абы, уеблэмэ зэрынэкIущхьэплъым узынщэ дыдэу гурыщIэхуу уигъэщIыпт.

«Сыт, щIалэ, фыкъэзгъэщIэрэ сызэрысымаджэр пэжу зэхэсIэжкIыну райкомым укьигъэкIуа? Абы щыгъуэми щыхьэт техъуэн пщIы-гъу...» - гушыIэу зыхуэгъэзащ Нэ1ибэ и къуэм.

«Хьэуэ, ди нэхъыжь лъапIэ! Мы къыпхуеблэгъар Налшык къалэ къикIа журналистщ, уигъэзыгъэну зэрыкIуаУэ араш», - жиIащ щIалэщIэм. А дакъикъэр къэзгъэсэбэлри, сэри зыкъызэгъэщIыхьащ. Фlэщмыхьэхэр я нэхъыжьмэ. «Са си щIэр Азрэтщ, уи деж сыкъэзыгъэкIуар Сэхъу Къэрэщейщ, унафэ къыскIуищащ гъэшIэгъэ хупщафIэ уэ тпэрыуэз згъэхьэзырыну», - жыIэ1э.

А псальэхэм ижжь, Нэ1ибэ гуапэу къыпыгуфIыкIри, жиIащ: «Къэрэщей щхьэусыгъэншэу си деж щIыхь кIэ-гъэкIэунукъым...»

Япэу гу зылъыстахэм ящыщIэ Нэ1ибэ сэлам щесхьи къыскъуишиа и Iэ лэрыгъуэхэм къару къызэрымыгуфIэ зэрыщIэлъыр. ИкIи сегупсысат абы дляIэкIи и хъыбарыфIэ зэрызэхьидгъэхьынум.

Пэжыр жысIэнщи, сроплагъ а щIыхь угъуфIри абы щыгъуэм къызэрыщIыхьуам. Ди зэпсэльэныгъэм и ужькIэ стхауэ щытащ «Къэрэхьэлъкъым и къуэ» очеркыр. Сызыщыгуфlыкlэм ящыщIу абы щыгъуэм, илъэс 42-рэ и пэкIэ, Тэрч сыкъыщынэу, махуэ зыгъэкIэ ветераным и унэм сызэрыщIэм абы и щIэр тригъэчныныхьат). Сэ сфIэгъэщIэгъэну сыщIдэIуат нэхъыжьым и гукъэкIыжхэм (гугъуми, лIыхъужьыгъэ защIэкIэ гъэнщIат абы и гъащIэр зэрыщытну), нэхъыщхьэрати, хуэд щIауэ сызэгупсыс «Сыт а дадар Тэрч щIым и тепщэу щIабжьыр?» упщIам и жэуапыр къысIэрыхьат.

... Хуэд щIащ абы лъандэрэ. Къудамэ зихъэжащ, мыхьэнэ зиIэ къэхъугъэ Iэдж тщыгъупщащ. ДызэрысыдэкIуекIар щIыпIэ ятIонэрэ къатым. И сэлам хьнри и псальэри зы ищIри абы жиIащ:

- Си ныбжьыгъуфI, ди Iуэху зытетыр мыращ: Тэрч къалэм пщэдей щагъэлъэпIэнущ. Джылахъэтэнейм я нэхъыжьхэ Фlэщмыхьэу Нэ1ибэ Умар и къуэм и ныбжьыр илъэси 100 зэрырикъур. Абы уэ укIуэмэ нэхъыфIу къызолъытэ, лъэпкъ хабзэхэр фIыуэ зэрыпщIэм къэхэкIкIэ. Абыкlэ сэ сыгурыIуэнщи уи редактор нэхъыщхьэ Черемисиным.

- Уи псальэр си деж кIэ унафэщ, - жысIащ сэ.

Къэрэщей си Iуэху къызэхъулIэну къызэхъуэхъури, гъэгу сытехащ...

Районым Щэнхабзэмкlэ и унэм, гуфIэгъуэ щекIуэкIынум, журналистхэр дыщыIэтхьам, бжэм ета Iуэкlыбзэ къбым «дыкъитIэлъеижащ». Тlэкlуи дыкъэуIэбжьауэ, ди жагъуэ хэуарри хэлъу дыкъыIуекIыжри, партым и райкомым деклуэрIащ. Абы къыщыдгурагъэIуащ юбиляйр зэрыгучъыдэмыжым къыхэкIыну, зэхьхьэр ягъэIэпхъуэн хуей зэрыхьэр. Арати, си лэжьагъуэхэр мэкъумэш Iэнатlэхэм я Iуэху зытет къащIащIу зэбгрыкIащ, хъыбарыншэу лэжьапIэм бгъэзэжи къэзыгъэзэжащ. Нэхъыжьыбгъэ зыкъыIуIащ. Тlэгъэчыныжьу сыщIэлъэIуэ ноужь, къызэхуIащ, ди гухэлъыр, Райкомым и лэжьакIуэ щIалэщIэ Мэчрэ1ил Фlэщмыхьэ Нэ1ибхэ я унэ сишащ. Кулбжэр къыгъуIуащ цыхухэз мытIорыкуэ зэкIужьым. Фlэхъус ирихри, Мэчрэ1ил абы еупщIащ: «Любэ, уи адэм дыIуцIэмэ, гугъу едмыгъэхьыну пIэрэ?» «Хьэуэ, хьэуэ, фымыгузаез, нобэ нэхъыфIщ ар. Фыкъыдыхьэ, уеблэмэ къыфIщыгуфIыкIыпэнчу ди адар», - жиуап къытащI цыхухбзым.

Зэрыхабзэщи, хьэщIэр сэрати, япэу сыщIыхьащ унэм. Нэ1ибэ пIэкум ист, гу зэрыльыстамкlи нэжэгужат. «Сэлам Алейкум, тхьэмадэ!» - зыхуэзгъэзащ абы. «Алейкум сэлам. СыпэпIэтIэ-къым нобэ мыпхуэдэ щIалэ-щIэхэр си хьэщIэну», - жаиу жэуап къытIыжащ Нэ1ибэ.

Зэ епIыгъуэщ, зэрыжьхуэIам хуэдэу сымаджафэ теттэкъым абы, уеблэмэ зэрынэкIущхьэплъым узынщэ дыдэу гурыщIэхуу уигъэщIыпт.

«Сыт, щIалэ, фыкъэзгъэщIэрэ сызэрысымаджэр пэжу зэхэсIэжкIыну райкомым укьигъэкIуа? Абы щыгъуэми щыхьэт техъуэн пщIы-гъу...» - гушыIэу зыхуэгъэзащ Нэ1ибэ и къуэм.

«Хьэуэ, ди нэхъыжь лъапIэ! Мы къыпхуеблэгъар Налшык къалэ къикIа журналистщ, уигъэзыгъэну къызэрыIуаУэ араш», - жиIащ щIалэщIэм. А дакъикъэр къэзгъэсэбэлри, сэри зыкъызэгъэщIыхьащ. Фlэщмыхьэхэр я нэхъыжьмэ. «Са си щIэр Азрэтщ, уи деж сыкъэзыгъэкIуар Сэхъу Къэрэщейщ, унафэ къыскIуищащ гъэшIэгъэ хупщафIэ уэ тпэрыуэз згъэхьэзырыну», - жыIэ1э.

А псальэхэм ижжь, Нэ1ибэ гуапэу къыпыгуфIыкIри, жиIащ: «Къэрэщей щхьэусыгъэншэу си деж щIыхь кIэ-гъэкIэунукъым...»

Япэу гу зылъыстахэм ящыщIэ Нэ1ибэ сэлам щесхьи къыскъуишиа и Iэ лэрыгъуэхэм къару къызэрымыгуфIэ зэрыщIэлъыр. ИкIи сегупсысат абы дляIэкIи и хъыбарыфIэ зэрызэхьидгъэхьынум.

Пэжыр жысIэнщи, сроплагъ а щIыхь угъуфIри абы щыгъуэми къызэрыщIыхьуам. Ди зэпсэльэныгъэм и ужькIэ стхауэ щытащ «Къэрэхьэлъкъым и къуэ» очеркыр. Сызыщыгуфlыкlэм ящыщIу абы щыгъуэми, илъэс 42-рэ и пэкIэ, Тэрч сыкъыщынэу, махуэ зыгъэкIэ ветераным и унэм сызэрыщIэм абы и щIэр тригъэчныныхьат). Сэ сфIэгъэщIэгъэну сыщIдэIуат нэхъыжьым и гукъэкIыжхэм (гугъуми, лIыхъужьыгъэ защIэкIэ гъэнщIат абы и гъащIэр зэрыщытну), нэхъыщхьэрати, хуэд щIауэ сызэгупсыс «Сыт а дадар Тэрч щIым и тепщэу щIабжьыр?» упщIам и жэуапыр къысIэрыхьат.

... Хуэд щIащ абы лъандэрэ. Къудамэ зихъэжащ, мыхьэнэ зиIэ къэхъугъэ Iэдж тщыгъупщащ. ДызэрысыдэкIуекIар щIыпIэ ятIонэрэ къатым. И сэлам хьнри и псальэри зы ищIри абы жиIащ:

- Си ныбжьыгъуфI, ди Iуэху зытетыр мыращ: Тэрч къалэм пщэдей щагъэлъэпIэнущ. Джылахъэтэнейм я нэхъыжьхэ Фlэщмыхьэу Нэ1ибэ Умар и къуэм и ныбжьыр илъэси 100 зэрырикъур. Абы уэ укIуэмэ нэхъыфIу къызолъытэ, лъэпкъ хабзэхэр фIыуэ зэрыпщIэм къэхэкIкIэ. Абыкlэ сэ сыгурыIуэнщи уи редактор нэхъыщхьэ Черемисиным.

- Уи псальэр си деж кIэ унафэщ, - жысIащ сэ.

Къэрэщей си Iуэху къызэхъулIэну къызэхъуэхъури, гъэгу сытехащ...

Районым Щэнхабзэмкlэ и унэм, гуфIэгъуэ щекIуэкIынум, журналистхэр дыщыIэтхьам, бжэм ета Iуэкlыбзэ къбым «дыкъитIэлъеижащ». Тlэкlуи дыкъэуIэбжьауэ, ди жагъуэ хэуарри хэлъу дыкъыIуекIыжри, партым и райкомым деклуэрIащ. Абы къыщыдгурагъэIуащ юбиляйр зэрыгучъыдэмыжым къыхэкIыну, зэхьхьэр ягъэIэпхъуэн хуей зэрыхьэр. Арати, си лэжьагъуэхэр мэкъумэш Iэнатlэхэм я Iуэху зытет къащIащIу зэбгрыкIащ, хъыбарыншэу лэжьапIэм бгъэзэжи къэзыгъэзэжащ. Нэхъыжьыбгъэ зыкъыIуIащ. Тlэгъэчыныжьу сыщIэлъэIуэ ноужь, къызэхуIащ, ди гухэлъыр, Райкомым и лэжьакIуэ щIалэщIэ Мэчрэ1ил Фlэщмыхьэ Нэ1ибхэ я унэ сишащ. Кулбжэр къыгъуIуащ цыхухэз мытIорыкуэ зэкIужьым. Фlэхъус ирихри, Мэчрэ1ил абы еупщIащ: «Любэ, уи адэм дыIуцIэмэ, гугъу едмыгъэхьыну пIэрэ?» «Хьэуэ, хьэуэ, фымыгузаез, нобэ нэхъыфIщ ар. Фыкъыдыхьэ, уеблэмэ къыфIщыгуфIыкIыпэнчу ди адар», - жиуап къытащI цыхухбзым.

Зэрыхабзэщи, хьэщIэр сэрати, япэу сыщIыхьащ унэм. Нэ1ибэ пIэкум ист, гу зэрыльыстамкlи нэжэгужат. «Сэлам Алейкум, тхьэмадэ!» - зыхуэзгъэзащ абы. «Алейкум сэлам. СыпэпIэтIэ-къым нобэ мыпхуэдэ щIалэ-щIэхэр си хьэщIэну», - жаиу жэуап къытIыжащ Нэ1ибэ.

Зэ епIыгъуэщ, зэрыжьхуэIам хуэдэу сымаджафэ теттэкъым абы, уеблэмэ зэрынэкIущхьэплъым узынщэ дыдэу гурыщIэхуу уигъэщIыпт.

«Сыт, щIалэ, фыкъэзгъэщIэрэ сызэрысымаджэр пэжу зэхэсIэжкIыну райкомым укьигъэкIуа? Абы щыгъуэми щыхьэт техъуэн пщIы-гъу...» - гушыIэу зыхуэгъэзащ Нэ1ибэ и къуэм.

«Хьэуэ, ди нэхъыжь лъапIэ! Мы къыпхуеблэгъар Налшык къалэ къикIа журналистщ, уигъэзыгъэну къызэрыIуаУэ араш», - жиIащ щIалэщIэм. А дакъикъэр къэзгъэсэбэлри, сэри зыкъызэгъэщIыхьащ. Фlэщмыхьэхэр я нэхъыжьмэ. «Са си щIэр Азрэтщ, уи деж сыкъэзыгъэкIуар Сэхъу Къэрэщейщ, унафэ къыскIуищащ гъэшIэгъэ хупщафIэ уэ тпэрыуэз згъэхьэзырыну», - жыIэ1э.

А псальэхэм ижжь, Нэ1ибэ гуапэу къыпыгуфIыкIри, жиIащ: «Къэрэщей щхьэусыгъэншэу си деж щIыхь кIэ-гъэкIэунукъым...»

Япэу гу зылъыстахэм ящыщIэ Нэ1ибэ сэлам щесхьи къыскъуишиа и Iэ лэрыгъуэхэм къару къызэрымыгуфIэ зэрыщIэлъыр. ИкIи сегупсысат абы дляIэкIи и хъыбарыфIэ зэрызэхьидгъэхьынум.

Пэжыр жысIэнщи, сроплагъ а щIыхь угъуфIри абы щыгъуэми къызэрыщIыхьуам. Ди зэпсэльэныгъэм и ужькIэ стхауэ щытащ «Къэрэхьэлъкъым и къуэ» очеркыр. Сызыщыгуфlыкlэм ящыщIу абы щыгъуэми, илъэс 42-рэ и пэкIэ, Тэрч сыкъыщынэу, махуэ зыгъэкIэ ветераным и унэм сызэрыщIэм абы и щIэр тригъэчныныхьат). Сэ сфIэгъэщIэгъэну сыщIдэIуат нэхъыжьым и гукъэкIыжхэм

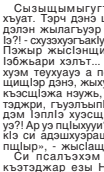

Фlэщмыхьу Нэ1ибэ

Сызыщыгугъэ къэхъуат. Тэрч дэнэ щыIэ, Гуэдэлэн жылагъуэр дэнэ щыIэ?! - сызэхуэгъакIуэртэкъым. Пэжыр жысIэнщи, сыкъэуIэжкIыну хэлът... Си адэщхьэм теухуауэ а пэсэр Нэ1ибэ щищIэр дэнэ, жьихуэсIэу. ЗыкъэсIэжка нэужь, сэ сыкъэтаджэри, гъэупльапIэм ис адэм Iэплlэ зуэсщIащ. «Даду?! Ар уэ пцыхууи? Си анэмкIэ си адэщхьэрэщ зи гугъу пIыр», - жыIащ.

Си псальэхэм я ужькIэ къэтэджар еэы Нэ1ибщ. И ныбжьым хуумыгъэфащэну, абы зы кIэрыкIэ и бгъэдэ срикъуэзылати, псальэхэр сэри сфIэкIуадат. Абы и нэхэм нэпс кIьекIуат. «Щы1эу Уку1эжщ, си сэлам иумыжьыжу къыыумыгъанэ Алий, зы Iэплlэшхуи схухуэщIыжь».

А дакъикъэм щегъэжьауэ, гукъэкIыжк къызэрыкIыжыIуэхэр кърикIуат Нэ1ибэ. Ар тепсэльэныкьыжащ граждан зауэм и пIэхъэзэнэ хьэлъэхэм зэрызэуам, унагъуэ-унагъуэкIэрэ къызэхэкIухьурэ цIыхубэр колхозым хьыкьну къыхуражьэу зэрыщытам.

Октябрь революцэр кьыщыхьаем, куэдрэ мыгупсысу зы пIэпкьым кьулыкьу хуищIэну дэкIат ар. Зэман хьэлъат: Гъэй, тхьэмыщIкIагъэ, жылагъуэ зэтекъутахэр... Щышынакъым зыми Нэ1ибэ. Ар икьукIэ щIэхъуэпсыдат щхьэхуимыту кьупвйхэм кьуэдрэ яхуэложьахэм насып ягъуэтыжьыкьым. КьищынэмыщIауи, Нэ1ибэ хуейт и кьуэш нэхъыжь Даниил, нэхъыжьуэкIэ революцэм хьхьам, Іущ1ынэ. Даниил и хабзэт ежьэрэ зыкьомрэ кьэту, къэкIуэжа нэужь, хьэщIэ зэрэIнру жиIэу.

- Апхуэдэ махуэм унагъуэм иуз хьуар дыдэкIыт, - жиIэжыт Нэ1ибэ. - Зогуэр дыкьисIэщIэлъэгъуащ ди пщIантIэм зы зыбжанэ дыкьэкIуат. Абыхэм нэхъ кьахэщыт щIакIуэ зыщыгъ, пхьщIэ фIыщIэ зытет лIыр. Ар щIэх-щIэхьыурэ кьэтхуэблагъэрт. ИужькьIэщ дэ кьыщытщIар ар Орджоникидзе Серго зыкьуэIэжыр зэрыщрар. Ар хэтат партым и щIыпIэ съезд Владикавказ щекIуэкIащ.

... Жьщыр уфащ, пшагъуэ щыIэ Іувым щыщ зытриубгъащ, Нэ1ибэ гъэугу щIагъуи имыльагъуу кIуэщIрокI. Жылагъуэм щыхэпхьыкIуат Серебряковым и дзэр щыгъуу кьуажэм кьызэрыдыхьэнур. Арати, Нэ1ибэ и пщэ кьральъхьащ: псальэмакьым и гъэжьпIэр зэхихгъэкIыну. Лэжьыгъэ гугъат, ауэ Іуэхур зэфIэгъэкIын хуейт. Абы и гущIэгъуэ зэрыгъэкIыну и дзэ кьинхэхэм я унэр Серебряковым и цIыхухэм кьуажэ кьызэрыеикьу Даниил гъэ зэрадащIар, абы удын бзаджэ зэрырадзыр...

Нэхущым кьуажэдэсхэр зэрихьэлIар щынагъуэт. Кьхъэм гъэмыжьжьэу цIыIэ щIыпIэ хэIэтыкIам щхьэпылъэ щащIат большевикхэм яныщIауэ щэч зыхуащIа Фlэщмыхьэу Даниил яхэту цIыху зыбжанэ. Хьэдэхэм зыри бгъэдамыгъэхьэу жэщиц-махуищкIэ фIагъэIат. Абыкlэ кьагъэльэгъуар щхьэкIэкхъуэкIагъэрэ цIыхугъэншагъэрэт. ЦIыхубэр ягъэшынэну я гугъами, кьяйхъулIакьым, революцэм и бийхэр куэд мыщIэу хагъэщIащ.

Совет влластыр щытепщэ хуящIу адыгэ, балъкьэр жылагъуэхэм. Партым и щIыпIэ комитетым кьалэн зыщIыщIжат: граждан зауэм зэтрикьуга псэуалъэхэр, жылагъуэхэр зэфIигъэувэжыну, мэжэщIалIэхэр ерыскьыкIэ кьызэригъэпэщIыну. ІуэхуитIым щыщ щопщ. Арщхьэкlэ, ар зэрыIупхьэжьи, щыбгъэтIылъын кьэгъуэтын хуёйкьэ? Зыри щыIэкьым. Псори зэхэсхьащ. Нэ1ибэ кьыскъухигъэщат ди зауэлIэхэм я мызакъуэу, а зэманым мыхьэхэм кьыдэкIыну Іухбэри быдэу зэрызэкъуэувар. Я кьару кьымыхьми, мэжэщIалIэми, жэщ-махуэ ямыIэу лажьэрт ахъщэ. 1943 гъэм гъавэ хьмуапIэщIэ яууэжащ.

1944 гъэм Фlэщмыхьэр зи пашэ гуп мыиным дэтхэмэ тонн мини 9000 щIэхуэну складитI ящIын яхуэзфIэкIат. Ар Іуэхущхэт! ИлъэситI дакIри, Москва къикIа кьомиссэм абыхэм кьахуигъэфэщащэ щытащ я япэ саугъэтыр, кьэралым и предприятхэм я зэхьэзэхуэм къызэрыщыхэжяныкIам папщIэ. Абы щыгъуэ Нэ1ибэ и унэм микрофон щагъэувыжат, кьэрал псом радиокIэ зэхахьу жылагъуэ лажьакIуэгъэзэм я гуащIэм ар тепсэльыхьыжат.

Илъэс 30-м нэблагъэкIэ Нэ1ибэ щытащ элеваторым и унафэщIу. Кьэралым и Правительствэм кьиульатащ абы и лажьыгъэфIыр икIи кьыхуигъэфэщащ орденхэмрэ медалхэмрэ. Пенсэм кIуа нэужьи, Нэ1ибэ щIэх-щIэхьурэ кIуэрт зэман куэдкIэ и лажьыгъэр щрикьэкIа элеваторым, я Іуэху зэрыхьэм кIэлъапIьырт. Ар псоми кьыдыхьурт, псори кьыщыгуфIыкIырт.

... Нэ1ибэ со сыщща иужь, ди жагъуэ зэрыхьунщи, куэдрэ псэужакьым. Абы лIыпэдэри илъэс 42-рэ дзаджжащ. Арами, со зыкъэкIуу спхьыкIащ ноби цIыху мин бжьыгъэм ар гуапэу ягу зэрилъыр. Си фIэщ, махуэ абы къигъэнащ лъэужь дахэ.

Нэ1ибэ и бынхэри ерзым хуэдэу хэкупсэрэ я щIыналъэм и цIыху пэжу къигъэхьащ. Нэхъыжь Хьэзэрэ ижьыгъэ щIалэ, кьэкIэлъыкIэ Борис адэм и Іащагъэр кьищтэжащ - гъавэ кьыщIах Котлярвескэ пунктым и унафэщIу щытащ, илъэс Любэ илъэс кьудIэ сатум хэтащ, нэхъыщIэ дыдэ Мэржан и гъащIэр щIэблэм гъэсэнырэ етыным хуихащ.

Зэманым езыр-езыру ёокIуэкI, цIыхум абы зыри хуеIэнхэрэ. Зи гугъу сщIы цIыхухэр нобэ дунейм тетыжьхьым. Ауэ, иджыпсту ёофIакIуэ, мэбагъэ Нэ1ибэ и къэрылъху-пхъурылъхуэмрэ абыхэм я бынжьэмрэ. Абыхэм я унагъуэхэм щытепщэн мамырыгъэщ, зэгурыIуэрщ. СощIэ а щIэблэм хабзэ-бзыпхъэ яхэлъу къызэрытзджыр, ахэр хущIокъу республикэ псом щыщIэрыIуа я адэшхуэ Нэ1ибэ хуэфэщэн цIыху къахэкIыну.

Дапхуэдэу гуфIэнт Нэ1ибэ, и къэрылъху Вячеслав и Іащагъэр балъкьэр пщащэ Татьянэ, Гундэлэн дэса и ныбжьэгъуфI Жанатаев Алий и пхъурылъхуэм, зэрыпищIар илъэсыгъуатэмэ. Ауэ ар Іэмал зимыIэщ. СигукIи си псэкIи гъунэгъу схуэхуэна а унагъуэм сазэрыщыгуфIыкIыр зыщ - Нэ1ибрэ Алийрэ къэрылъхъу-пхъурылъхуэкIи зэгуэныгъэ зэрыхъурщ. Си фIэщ махуэ абыхэм я адэжьхэр зэи зэращымыгъупщэнур.

«Нобэрей махуэм и уасар къэпщIэну, пщэдей зэбгъэльагъэну ухуеймэ, Іэмал имыIэу зэплъэкIыжыпхъэщ», - жиIакъэ цIыхуэуэ гуэрым!

ТЕППЕЕВ Азрат,
КъБР-м щIыхь зиIэ и журналист.

Адыгэ хабзэм и къарур

● Гукъэкlыжхэр

Я нэхъ хьыджэбз пагэр, зыкъызыфIэщыжар адыгэ хабзэ дахэм и пIэм ирегъувэжыф, и нэмысыр, пщIэ щIыныр япэ иту гъащIэм хегъэувэжыф. Абы и зы щапхъэ гъуэгуанэ, хьыбар къэмыгупсысэ сигу кьэкIыжащ, ди «Адыгэ псальэ» газетым и щIэжыкIакIуэхэм фхуэсIуэтэнут.

НЭХЪЫЖЬХЭМ фIыуэ дощIэж зауэм и пэ эманхэм, абы къыкIэлыкIуэ лъэхъэжьмэ къуажэхэм, жьлэхэм дэт курыт школхэм, нэгъуэщI Іуэхущапlэхэм ди лъэпкъхэм щыщ Іэщагъэлlэхэр кьаймэщIэжкIыу зэрыщытар. Абы къыхэкIыу, къалэщхуэхэм дэт еджапIэ нэхъыщхьэхэм щIэныгъэ щIыгъэзыгъэуэта Іэщагъэлlэхэр илъэс бжьыгъэ хэхакIэ Іэмал имыIэу щыIэжьэн хуейт щIыпIэ пхыдзэхэм. Къуажэм ущыпсэуну гугъут, нобэ хуэмыдагъэ: жьлэхэр куэд центрхэм, къалэхэм куэдкIэ япэжьжьэт, унэхэр иджы щыIэ тынышагъуэ псомкIи кьызэрэпэщэтэжьым, псыр пхьыкIыну ящрашырт, хьэкур зэрагъэплъын пхъэр дамащхьэкIэ мэзым кьаражьырт, н.кь. Апхуэдэ лэжьакIэр зыкъэмыкъу ар гъэрыпIэу кьэзыльытэхэр мащIэтэкъым, ауэ щыпIэр яу ирихьу ар псэупIэ зыкъэхъэхэри яхэтт кьэралым и щIыналъэ псоми ІэмальнышагъэкIэ ирагуашэ Іэщагъэлlэ ныбжьыщIэхэм.

Апхуэдэу къэралым и педагогикэ институт щэрыIуэхэм ящыщ зы къэзыуха урыс хьыджэбзищ 1953 гъэм кьагъэкIуат ди Псыгуэнсу къуажэм дэт курыт школ. Пщащэ щыкIуищри екIуат, льагъуэгуафIэт, Іэдэбт. Апхуэдэу щытми, абыхэм ящыщ зыр, Максимовэ Людмилэ Фёдор и пхъур, адрей тIум ящхьтэкъым. ЗэрыжьэмкIэ, абы и щхьэусыгъуэр пединститутыр диплом плъыжькIэ кьызэриухат, абы щхьэкIэ кьэмынэуи мы къуажэ пхыдзэм кьызэрагъэкIуарт. Кьалэм тIэкIу щагъэфIа, фIы дыдэуи еджа хьыджэбзыр зэрыпагащэм занщIэу гу льатащ къуажэдэсхэм икIи апхуэдэ щытыкIэм «пэджжауэ» зэрфIыщэхэтэкъым. Диплом плъыжь иIэу мы щIыпIэм лэжьакIуэ кьаз-зэрыхуэIэуа кьудейм щхьэкIэ, псоми пщIэ лей кьыхуащIыну хуейуа кьэзыльытэ бзылъхугъэ щIыкIур зэрыщыуэм гу льиныгъэ кьэнакьым школым и унафэщIу а зэманым щыта, адыгэ Макаренкэ куэдым ялыта педагог цIэрыIуэ Шыд Хьэзрит. Абы фIыуэ кьыгурыIуэрт кьалэхуэхъэм щапIа, щеджа етъэджащ. ІуэхуитIым, и фэеплъыр зэрыуахъытыжыр, сыту зыкIэпмэ, абы къигъэнащ лъэужь дахэ.

Нэ1ибэ и бынхэри ерзым хуэдэу зыкъэупсэр я щIыналъэм и цIыху пэжу къигъэхьащ. Дыщызэпсальэм Нэ1ибэ игу кьигъэкIыжат я къуажэ щIалэ цIыкIу Щомахуэ Амырхэан (иужьыIуэкIэ тхакIуэ Іэзэ Іэтащ) теуауэ къыбгурыIат. ЩIэныгъэм хуэнэхъуеинщ щIалэр Налшык щеджэну адэ-анэм яутIыпщытэкъым, апхуэдэу щыхьэхуат Нэ1ибэ щIэмыуплъэкIыжхэу Амырхэан ишэри, ЛУГ-м щIигъэтIысхьауэ щытащ. Тlэкlуи куэдрэ ар игу кьэгъэкIыжыт, фIыщIэшхуи къыхуищIыт.

Къэралым лэжьыгъэшхуэ щыщIэкIуэкIа 1930 гъэм Фlэщмыхьэ Нэ1ибэ жьыджэру хэтащ колхозхэр кьызэрагъэпэщыным. Апхуэдэуи абы зыкIэфIэкIат Мэрзэкан (Дей къуажэ) ТОЗ-хэр щызэрагъэIуIэн. Ар къэрэхьэлъкъым и къуэт, щIыхухэм гъащIэщIэ яууэжат.

Нэ1ибэ игу кьигъэкIыжахэм ящыщIат ар Москва ягъакIуэу республикэм ягъэ щаухуэну Мэрзэкан ІэмалIэм и дэфтэрыр кьихьауэ зэрыщытар. Нэ1ибэ зэхэхьауэ кьызжIэжат а ухуэныгъэр зэращIа щIыхь Іэмалыр. Ар щIэныгъэм хьэжанэкIэ абы и унафэщIу зэрыщытари. Илъэс зыбжанэкIэ Нэ1ибэ ар Прохладнэ гъавэ хьмуапIэм и Іэмалыр ящIа, итIанэ партым и обкомым и бюром и унафэкIэ 1937 гъэм Налшык «Югэагоготе1»-м и унафэщIу Іэ уэващ.

... Къэралым пшэ фIыщIэр кьыщыхьэщхьащ - щIыхьэр зыпэмыплъа Хэку зауэщхэр къэхьат. Зи нэхъыжьыр илъэс блыщIым нэблагъэ Нэ1ибэ лэжьыгъэшхуэ кьыпэщIыпт: биим зы гъавэ хьэдэ Іэрыгъэ зыгъэгъэхьащ, зы трактори, зы Іэщи ялъымыгъэсыныр... Къарауушхуэ щIыхухэм ирахьэлIат республикэм и правительствэ щIэмыкIуэкI щIыпIэхэм гъэIэпхъуэнэм. Жей имыIэу Нэ1ибэ псоми кIэлъыпIыт, иужьрей эшелоныр и ужькIэт ягъэ щыIуэкIыжьыр. Апхуэдэрэщ хэкупсэ, зи щIыналъэм и «тепщэ» зыхуэжьэIэжам.

Хэкум щикIым (эвакуацэ ягъакIуэрт), Нэ1ибэ и бынхэм (Хьэзыр, Борис, Мэржан, Любэ) унафэ яхуищIат ІлыгъэI яхэлъу бийм Іущ1ынэ, зы щIэхэкIи кьимыкIуэтыну. ЯгъэщIэхьуакьым адэр бынхэм. Хьэзыр абы щыгъуэм «Осоавиахим» район советым и унафэщIу лэжьащ. Езым фIэфIу зауэ Іэнатlэм Іуэхат, артиллерие дивизионым и лагъымыдэ батареем и комиссару щIащ (абы щыгъуэ Мэлгъэбэг советхэм, псапащIэ зэгухьэныгъэхэм.

- Лэжьыгъэ кьызэрэпэщыкIэхэм зэхъуэкIыныгъэхэр зэхъхьапхъэщ, Іэнатlэм и Іэ иджырей щытыкIэм, кьыпэщыкIы кьаланхэм елъытауэ, - кьыхигъэщащ Семэным. - Псори дызыхущIэкъур зыщ: щIэблэм щIэныгъэ куу яIэрэ гъэсэныгъэ екIу яхэлъу къэгъэтащэжырщ.

НЫБЭЖЬ Таисэ.

● Ди сурэт гъэтIылъыгъэхэр

Адыгэйм щохьэщIэ Иордан пащтыхьыкIуэ Алий бен-Хьусэйн *(сэмэгумкIэ епIланэщ)*. Абы къыбгъэдэтщ профессорэу Тхьакlушынэ Аслъэнджэрий, Бырсыр Батырбий, тхакIуэ Мэшбащ1э Исхьэкъ, профессорэу Мекъуп Джабраилрэ Блэгъуэжь Зулкъарирэ. *1997 гъэ.*

● Егъэджэныгъэ

Мыхьэнэшхуэ иIэу къалъытэ

Къэбардей-Балъкъэрым Бизнесымкlэ и институтым иджыблагъэ щекIуэкIащ КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министерствэм къепхьаУэ дажьэ Жылагъуэ советым и зи чэзу зэIущIэ. Ар техуэуауэ щытащ егъэджэныгъэгъэсэныгъэ Іэнатlэм жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм щалIэ мыхьэнэм зэрыхэхъуэм.

«СТIОЛ ХЪУРЕЙ» щIыкIэр иIэу къыхэзгъэщIа зэхуэсым хэтащ КъБР-м егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министр **Семэн Пщыкъан,** Сабийм и хунтыныгъэхэм-кIэ упolномоченнэу КъБР-м щIэ Іэнатlэм иIэ и **Уэгъуэ Светланэ,** Къэбэрдей-Балъкъэрым Бизнесымкlэ и институтым и ректор, профессор **Хьурей Феликс,** нэгъуэщIхэри. Министрым зэрыжиIамкIэ, егъэджэныгъэм щыщIэ Іуэхугъэу куэд зэфIэхьыным я зэфIэкI ирахьэлIэ жылагъуэ КъБР-м егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министр **Семэн Пщыкъан,** Сабийм и хунтыныгъэхэмкIэ упolномоченнэу КъБР-м щIэ Іэнатlэм иIэ и **Уэгъуэ Светланэ,** Къэбэрдей-Балъкъэрым Бизнесымкlэ и институтым и ректор, профессор **Хьурей Феликс,** нэгъуэщIхэри. Министрым зэрыжиIамкIэ, егъэджэныгъэм щыщIэ Іуэхугъэу куэд зэфIэхьыным я зэфIэкI ирахьэлIэ жылагъуэ КъБР-м егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ и министр **Семэн Пщыкъан,** Сабийм и хунтыныгъэхэмкIэ упolномоченнэу Къ

Хьэфіыціэ Мухьэмэдрэ Жылаэ Маритэрэ ныбжьыщіэхэр «Адыгэ псальэ» газетым щагъэхьащіэ.

Налшык дэт курыт школ №5-р (унафэщыр Емуз Светланэщ) егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ лэжьыгъэ купщіафіэ щекіуэкі Іуэхущапіэхэм хабжэ. Щіэблэм щіэныгъэ куу зэрыщратым кьыдэкіуэу, шюлыр жыджэру хэтщ Іэнатіэм кьыхьыхэ Іуэху зехьэкіэщіэхэм, жэрдэмхэм. Апхуэдэщ, псальэм папщіэ, абы жыджэру щекіуэкі «Іэщіагъэм зыщагъэгъуазэ» проектыр. Абы ипкъ иткіэ, школым и еджакіуэ гуп ирагъэблэгъащ «Адыгэ псальэ» республикэ газетым и редакцэм.

ЖУРНАЛИСТ Іэщіагъэм и щэхуэхэм зыщагъэгъуэзэн мурадкіэ, газетым кьыхуеблэгъат 7-нэ «А»-м и еджакіуэхэмрэ абыхэм я класс унафэщ **Жэмбей Оксанэрэ**. Хьэщіэхэм гуапэу кьаІуащ «Адыгэ псальэм» и лэжьакіуэхэр. Журналистхэм пыщіа Іуэхуэхэм нэІуасэ зыхуащіащ ныбжьыщіэхэм. Редакцэм, абы и кьудамэ зэмылІэужьыгъуэхэм щекіуэкі лэжьыгъэхэм ныбжьыщіэхэм зэпкърыхауэ кьахутепсэльыхьащ «Адыгэ псальэм» и редактор нэхьыщхьэ, Кьэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ, УФ-м щэнхабзэмкіэ щыіхь зиІэ и лэжьакіуэ **Хьэфіыціэ Мухьэмэд**, абы и кьуэдзэ, КьБР-м щыіхь зиІэ и журналист **Жылаэ Заурбэч**, журналистхэзу **Хьэжьыкьарэ Алик, Кьардэн Маритэ, Кьумахуэ Асльэн, Чэрим Марьянэ, Истэпан Залинэ** сымэ, нэгъуэщІхэри. Жэуап зыхь секретарым и кьуэдзэ **Дыщэкі Соня** школакіуэхэм яригъэльэгъуащ газетым и макетыр зэращіыр. Ильэс 45-рэ хьуауэ редакцэм и корректор **Афэ Тамарэ** ахэр щыгъуазэ ищіащ и лэжьыгъэм и щэхуэхэм. Ныбжьыщіэхэм хуабжьу афіэхьэлэмэт хьуащ редакцэм и компьютер Іэнатіэм щекіуэкі лэжьыгъэр. Ар зэрызэхэльым абыхэм кьахутепсэльыхьащ оператор Іуэрэ **Дол Маринэ**. Редакцэм и Интернет Іэнатіэм Іуэхуэхэр щызэзыгъакіуэ **Бицу Жаннэ** школакіуэхэм яжриІащ «Адыгэ псальэм» езым и сайтрэ электрон пощтрэ зэрІиР икіи яригъэщіащ газетым кьытехуа сыт хуэдэ тхыгъэри Интернетым кьызэрыщыбгъэутыну щыкІэр.

Редакцэм и пэшхэр апхуэдэ щыкІэм тету кьызэхаІуфхьэ нэужь, ныбжьыщіэхэмрэ абыхэм я унафэщымрэ Хьэфіыціэ Мухьэмэд иригъэблэгъащ «Адыгэ псальэм» и хьэщіэщым. Мухьэмэд гупыр кІэщу щыгъуазэ ищіащ газетым кьыкіуа тхыдэ гъуэгуанэм, нобэкіэ абы иІэ екъуІэныгъэхэм, кьыпэщыІь мурадхэм.

- Сыт хуэдэ къьхэзни хьыцІэр мызэ-мытІэу яхьуэжауэ зэрыщытар: «Къэрэхьэлъкъ», «Ленин гъэсу», «Социалистическэ Къэбэрдей-Балъкъэр», «Къэбэрдей пэж». 1957 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-р зэфІэувэжа нэужь, «Ленин гъэсу» цІэр иГъуэтыжащ ди лъэпкъ ныбжьыщхэм. «Адыгэ псальэ» цІэр иІэу ар кьыдэкІ хьуащ 1991 гъэм мэлыжьыхьым и 1 льандэрэ. Еф1акіуэу, зиужь зэпыту екіуэкіащ газетыр, и лэжьыгъэфІым папщІи мызэ-мытІэу яГъэпэжащ. 1962 гъэм адыгэ газетым кьыхуагъэфэщащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и Щыхъ тхьылъыр, 1974 гъэм кьратащ «Щыхьым и Дамыгъэ» орденыр.

Адэкіэ Хьэфіыціэм гупыр иригъэблэгъащ езыр зи тхьэмадэ Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и хэщІапІэм. Абы щекіуэкіа псальэмакъэхэр нэхьыбэу зытеухуауэ щытар а жылагъуэ зэгухьэныгъэм иригъэкіуэкі лэжьыгъэгъэ. Ари ныбжьыщіэхэм хуабжьу яфІэхьэлэмэтащ.

ЭІущІэм и кІэуэху Хьэфіыціэм школакіуэхэмрэ абыхэм я унафэщі егъэджакіуэ Жэмбей Оксанэрэ тыгъэхэр яхуищІащ. Апхуэдэхэт Мэшбащіэ Исхьэкь и тхыгъэхэр щызэхуэхьэса томиблыр, адыгэбзэкіэ, урысыбзэкіэ кьыдэкіа мыгъэрей Адыгэ махуэгъэпсэхэр, нэгъуэщІхэри.

- «Адыгэ псальэм» нобэ щытлъэгъуа Іуэху зехьэкІэр, мыбы щызекіуэ хабзэ дахэхэмрэ гупым фи зэхэтыкІэ екіуэмрэ ди гъэсэнхэм ягу куэдрэ зэриІныгъэм шэч хэлъкъым. Мыпхуэдэ зэІущІэхэр хуэбжьу сэбэпщ ныбжьыщіэхэм Іэщіагъэ зэмылІэужьыгъэхэм зыщагъэгъуэзэнымкІэ, - жиІащ школакіуэхэм я пашэ Жэмбей. - Адыгэ газетым и редактор нэхьыщхьэ ХьэфІыцІэ Мухьэмэд, редакцэм и лэжьакіуэ псоми сохьуэхьу адэкіи ехьулІэныгъэ яІэу, журналистикэ Іэзэгъым и льагапІэхэм нэсу, газетым жыдагъуэм щэрыІуэ щащІыфу я Іэнатіэр ирахьэкіыну, ди тхыдэм и напэкіуэцІкэр къагъэшІу.

Егъэджакіуэм зэрыжиІамкіэ, редакцэм щалъэгъуа псомкіи шкоракіуэхэр нужькІэ щызэдгъуэшэкынущ абы хуэгъэпса класс сыхьэтым. Абы теухуауэ щытынущ школым кьыщыфІадэну блын газетри.

КЪАРДЭН Дисанэ.

Сурэтхэр **МАМИЙ Руслан** *триХащ.*

Печатым и унэм.

Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и Іуэхущапіэм.

● Лъэпкъ Іуэху

Іэщіагъэм зыщагъэгъуазэ

барегъащіэ Іэнатіэхэр, псом хуэмыдау газетхэр, яльытэ гъащіэр льэныкъуэ куэдкіэ кьыдэзрыщ гъуджэу, цыхьухэм я гупсысэр, дуней еплыныкІэр зыубзыку Іэмалу, Іуэхугъуэщіэхэм кьыхуезыджэ, зи нэІэ щІэт, властым и Іуэху еплыныкІэхэр бэм яхуэзыхь Іэмэпсымэу. Адыгэм и дежкІэ апхуэдэт анэдэлъхубзэкіэ япэу кьыдэкіа газетыр, Адыгэ Іэпхькым Нэгумэ Щорэ зэрыхуэхьуапсэу щыта «гъащІэм и нэхунэхэм» ящыщщ ди газетыр, - жиІащ ХьэфІыцІэм. - Ильэс 90-м нэсауэ лъэпкъпсо кьалэн инхэр щызэфІах «Адыгэ псальэм». Щыхубзэр щІэныгъэм ешхІэн, егъэджэн, дуней, ди кьэралым, щыналъэм щекіуэкІ Іуэхугъуэхэм, зэдзэхубзэр, лъэпкъ хабзэр кьэдУэну щІэблэм яхуэхьумэн я льэныкъуэкІэ, «Адыгэ псальэм» и мыхьэнэр кьыпхуэмылытэным хуэдизщ. Абы и дэтхэнэ кьыдэкіыгъуэри ди республикэм и тхыдэм и напэкІуэцІ льапІэщ.

Редакторэ нэхьыщхьэм ныбжьыщіэхэм яжриІащ кьыщыдэкіа льэхъэнэрэ кьыпэщылъ кьалэнрэ ельытауэ газетым и

2012 гъэм мэлыжьыхьым и 5-м и ныбжьыр илъэс 74-м иту зэуэзэпсэу Іалщ Май районым и администрацэм и Іэтащхьэу, КъБР-м и Парламентым и депутату щыта, ветеринар щІэныгъэхэм я кандидат Меркулов Евгений Василий и къуэр.

Меркулов Евгений Василий и къуэр 1939 гъэм Рязань областым и Лебедянскэ районым хыхьэ Слободкэ къуажэм егъэджакІуэм и унатъуэм кьыщалъхуащ. Нэхъ иужькІэ унатъуэр Воронеж областым щыщ Терновкэ къуажэм Іэпхъуэри, абы кьрыт еджапІэр кьыщиухащ. 1961 гъэм абы «ветеринария» Іэщіагъэмкіэ Дагъыстэн мэкъумэш институтым и дипломыр кьратащ икіи КъБАССР-м щыщ Щэджэм районым щыІэ «ЩэджэмІ» хозяйствэм и ветеринар дохутыр нэхъыщхьэу щІидзащ, мыгувэу «Кьулъкъужьи» кьэрал джэдкъаз Іэпкъыкіэ хозяйствэм и ветеринар дохутыр нэхъыщхьэу яГъэкіуащ.

1970 гъэм Меркулов Евгений Василий и къуэр «Котляревский» кьэрал джэдкъаз Іэпкъыкіэ заводым и ветеринар дохутыр нэхъыщхьэ хьуащ, 1976 гъэм а хозяйствэм и унафэщІу яГъэуври, илъэс 11-кІэ лэжьащ. 1987 гъэм ар КъБАССР-м и къэрал агропромым щылажьэну яГъэкіуащ, илъэсищ дэкІри, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал кооператив зэгухьэныгъэм и правлензм и тхьэмадэу хахащ.

1990 гъэм Меркулов Евгений Василий и къуэр Май районым и исполкомым и тхьэмадэу хэхащ, 1992 гъэм а район дыдэм и администрацэм и Іэтащхьэ хьуащ. Зэрылажьэм хуэдэурэ, абы щІэныгъэ къэхутэныгъэхэр иригъэкІуэкІащ икіи 1996 гъэм ЩІэныгъэмрэ гъуэгуанэмкІэ Петровскэ академием хагъэхьащ, ветеринар щІэныгъэхэм я кандидат хуэщащ.

КъБР-м и Парламентым и депутату щыщыта лъэхъэнэм Евгений Василий и къуэр елэжьащ, социальнэ политикэм, лъэпкъ зэхущытыкІэхэм ехьэлІа Іуэхуэхэм, районым и предприятэхэмрэ мэкъумэш хозяйствэмрэ зегъэужьынымкІэ Іэмал нэхьыфІхэр кьызэгъэпэщыным. 1998 гъэм ар район администрацэм и Іэтащхьэм и къуэрал агропромым щылажьэну яГъэкіуащ, илъэсищ дэкІри, Майскэ кьалэм ГъавэІ кьыщыІах и Іуэхущапіэм и унафэщі кьулыкъым пэрыуащ икіи ар пенсэм кІуэху ирихьэкІащ.

Хьэлэлу, жэуаплныгъэ хэпльу зэрылажьам папщІэ Меркулов Евгений Василий и къуэм кьратащ «Лъжьыгъэм и ветеран», «Къэлэну зэрылажьэм папщІэ икіи Ленин В. И. къызэраІухурэ илъэси 100 зэрырикъум и щІыхькІэ» медалхэр, апхуэдэу мэкъумэш хозяйствэм и ехьулІэныгъэхэр щагъэпэгъуэ зэи диру ихункъым.

«КъБР-м и муниципальныгъэ щІыналъэхэм я совет» ассоциацэ Щыпіэ унафэр зегъэкІуэныжьмкІэ Урысейпсо советым и Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ къудамэ.

● Фестиваль

Щэнхабзэм зэкъуегъэувэ

Дзэлъкъуэ районым щекІуэкІащ Іуэрыіуатэмрэ этнографиемкІэ фестиваль.

САБИЙУЭ 100-м нэс зыхэта зэхьэзэхуэр зытеухуар щІэблэр ди республикэм щыпсэу ди лъэпкъхэм я щэнхабзэмрэ тхыдэмрэ нэхъ кууу щыгъэгъуэзэнырщ, зэкъуэтыныгъэр гъэбыдэнырщ.

ШколакІуэхэр унэтІныгъэу 9-кІэ зэпеуащ: «Кавказ Ищхъэрэм хиубыдэ республикэхэр зэрыгушхуэ щІыпІэхэр», «Лъэпкъ шхыныгъуэхэр», «Кавказым щыпсэу лъэпкъхэм я хабзэхэм фІыуэ хэзыщІыкІхэр», «Іэпщ Іэлъапщ Іэхэр», «Цыхубэ медицинэ», «Литературэ творчествэ», «Нарт джэгуІэхэр», «Ягъэльапіэ махуэ щхьэхуэхэр»...

Зэпеуэм псоми хъарзынэу зыкъыщагъэльэгъуащ. Абы хэта дэтхэнэ зыми дерс кьыхихащ, я Іуэху епльыкІэхэмкІи зэдгуэпащ.

Фестивалым и жюрим псом хуэмыдэу игу ирихьащ Сэрмакъ къуажэм щыщ, си школ кІуэнгъуэ мыхьуа цЫкІуэкІ ягъэльэгъуа театр теплъэгъуэхэр. Езыхэм хуэдэхэм я деж абыхэм бжьыпэр щаубыдащ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

МЕРКУЛОВ Евгений Василий и къуэр

● Бокс

Медаль 12

Курск щрагъэкІуэкІащ ныбжьыщІэхэм боксымкІэ Урысейм Іэщэкіэ Зэщіэуэзда и Къарухэм я зэхьэзэхуэ.

КОМАНДЭХЭМ я зэпеуэм щытекІуащ КъБР-м икІахэр. Щыхъ 240-м щІигъу зыхэта зэхьэзэхуэм ди спортсменхэм зэфІэкІ льагэ кьыщагъэтэгъуащ. Абыхэм медаль зэмылІэужьыгъуэу 12 зыІэрагъэхьащ.

Зэпеуэм апэ, етІуанэ увыпІэхэр кьыщызыхьа боксерхэм накьыгъэм и 17-м щегъэжьауэ и 25 пщІондэ Урысейм пашэныгъэ кьыщыхьным теухуауэ Воронеж щекІуэкІыну кІэух зэхьэзэхуэм кІуэну Іэмал яГъэтащ.

ШІэхэзакъуэ зэпеуэм щытекІуащ Гуэщокъуэ Руслан (кг 48-рэ), Туменов Биберт (кг 57-рэ), Шэрджэс Исльам (кг 66-рэ), Бозиев Хьэрун (кг 50), Дыжьын медалхэр кьаІэрыхьащ Къурмэн Алихьан (кг 42-рэ), Кьущхьэ Іэмин (кг 46-рэ), Рахаев Алий (кг 50), Асанов Іэсхьэд (кг 52-рэ), Туменов Казим (кг 54-рэ), Бозиев Исхьэкъ (кг 46-рэ), Мэзыхьэ Асльэн (кг 70) сымэ. ШІалэхэр я гъэсэнщ КІэрэфхэ Тимуррэ Залымрэ, Туменов Хьусен, Хаджиев Тимур, Мэшыкьуэ Валерэ.

«Ди гъэсэнхэм я зэфІэкІым хэпщІыкІыу хэхъуащ, зэхьэзэхуэхэм нэхъ гушхуауэ, ягурэ я щхьэрэ зэтелъу хэтщ, щыбанэкІэ кьагъэльатэу техникэрэ хъарзынэщ. ЕхъулІэныгъэхэр щызыІэрагъэхьэфри араш», - жиІащ тренер-егъэджакІуэ КІэрэф Залим.

ГЪЭУНЭ Светланэ,
КъБР-м Спортымрэ туризмэмкІэ и министерствэм и пресс-Іуэхущапіэм и лэжьакіуэ.

Ещанэ увыпІэр къахьащ

● Футбол

Спортым щыхь зиІэ и мастер, Урысейм щыхь зиІэ и тренер Бубукин Валентин и фэеплъу Сочэ къалэм футболым зыщыхуагъасэ и «Дыгъэмыс» комплексым кьыщызэрагъэпэща У дунейпсо сабий-ныбжьыщІэ зэхьэзэхуэр иухащ.

ТЕКІУА командэхэм кубокхэр, медалхэмрэ саугъэт льапІэхэмрэ яритащ Совет Союзым и футболист щэрыІуэ, 1960 гъэм ролым и чемпион хьуа Кесарев Владимир. Ахэр бжьыпэр зыубыда «Сборная юности Москвы» (Москва), «Ростов» (Дон Іус Ростов), «Динамо» (Сыхьум), «Мордовия» (Саранск), «Интер» (Сочэ), «Барс» (Владикавказ), «Металлург» (Липецк) гупхэрщ.

Налшык и «Спартак»-м и командэ увыпІэр иубыдащ. Тонджэгу нэхъыфІу кьалъытахэм ящыщщ Нэхущ Кьантемыр.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Утхьэусыхэжьныуи ухуимыкІ

● Тхылъыщіэ

Ильэс блэкІам «Эльбрус» тхылъ тедзапІэм кьыщыдэкІащ Дзу Гъумар и документальнэ очерхэр щызэхуэхьуса «Без права на обжалование» зыфІищащ тхылъыр.

АР ТЕУХУАЩ XX лІэщІыгъуэм и 1920 - 1930 гъэхэм, 1940 ильэсхэм щыщи хиубыдэу, пошхитакІэ зыльмыгъэзу Къэбэрдей-Балъкъэрым щызэрахьахэм. Апхуэдэщ ЧК-м, ГПУ-м, НКВД-м, КГБ-м и лэжьакІуэхэм «къэралым и бий» щІэ бзаджэр фІащурэ щыхуищІэхэр зэрагъэкІуэдар, Сыбыр жыжьым зэрыщагъэкІуэдар, нэгъуэщІ куэдри.

1917 гъэм екІуэкІа Октябрь революцэм и мах щынагъуэр Кавказ Ищхъэрэми щІэх дыдэу кьэсащ, 1918 гъэм генерал Шкуро - Кисловодск, Пятигорскым Мэздэгу яубыд, Дауитокъуэ-Серебряков «Къэбэрдей щхьэхуит» парт кьызэрегъэпэщ. Абыхэм бэнэныгъэ гуащІэ драгъэкІуэкІ Къалмыкъ БетІал, Къэрэщей Хьэжумар, Настуев Юсуп, Энеев Магомед, Ахьуэхьу ТІалиб, нэгъуэщІ куэдми. А лыгъажэ зауэм и курыкупсэм кьыщыхута, мыльку, быльм, щы быхьэзэр зиІэ щІыхуэм Хэкур ябгьинэрт а «гъащІэщІэмкІэ» мыарзыуэ. ЦЫхуэхэр колхозхэм, совхозхэм залымыгъэкІэ зэрыхахуэм гуэзвэгъуэшхуэ кьишэрт, гъавэ тІэкІу яІэхэр кьытрахырт, яжьІырт. Кьуажэдэсхэм кІэнаУэрэ зэрыгуаІар, Сыбыр жыжьым зэрыщагъэкІуэдар, нэгъуэщІ куэдри.

Дзум и тхылъым увыпІэщхуэ щеубыд иджыри къэс щхуэу щыта, тхыдэджэм гульытэ щагъуэ зыхуамыщІа, 1928 гъэм Бахьсэн куейм щекІуэкІа лъыгъажэ зауэм. Мэкъумэшыщ Іэхэм я зэщІэхьееныгъэ махуищкІэ екІуэкІар цІыхубэм джэкІэ тельыджэт. Абыхэм къагъэувырт «ди диныр зедвгъэхьэж, ди сабийхэр мыдрисэхэм щедвгъэгъаждэ, ди мыльку тІэкІур кьытТеВмыхъ», нэгъуэщІ куэдри. Ауэ, ди жагъуэ зэрытхьуни, абыхэм я льэІур зыми зэхихакъым, яп щыкІэ Кьызбрун ЕтІуанэ кьуажэм щыщ цІыху гуп тутнакъщым ирадзащ. ИужькІэ яукІащ гуахьуэхэр, бжэгъуэхэр, шэмэджэхэр яІыгъуу эрамым дэтахэм (а псоми я цІыхуи 118-рэ хьурт) ящыщ куэд, къэнахэр льэхъуащхэм ирадзащ. А псоми я щІэунэщІэхэм, адэцІэхэм, я илъэс бжьыгъэм, щалъуа кьуажэм, кІэщІу жьІэпэмэ, я гъащІэм техуэуа тхыгъэ кІэщІхэм, гущІэр дэуэу, Дзум и тхылъым щыгъуазэ зыщыхубощІ.

Апхуэдэу тхылъым итщ «Зы махуэм якІа цІыху 32-р», «Къэбэрдей цІыкІум щыщу Совет властым и бийхэр - гъэрэщым», «Колхозым щылажьэну хуэмыдэр фыуКІ» зыльмыхэрэ, Шэрэхьэтсудым и кьызэгъэпэщакІэ, унэтІакІуэ, абы и бэракъыр льагэу зыІэтауэ щыта Кьатхъэн Назир теуХуари. Абыхэм ящедэкІэ, сурэтхэм ущеплькІэ, дажьэ льэныкъэ зимыІэ, зи щІэнтІэкъэхьэлэкІэ псэу цІыху тхъэмыщкІэхэм зэман гущІэгъуншэм ярищІар уи нэгу щыщІэкІкІэ, щхьэфэщым зеІэт, уи нэпсыр кьоуІу.

Тхылъыр зытхам теуХуауэ. Дзу Гъумар 1937 гъэм Кьулъкъужьи Ищщэ къуажэм кьыщащІэхуащ, и адэ ТІэмашэ Хэку заущхуэм и яп махуэхэм щыщІэдзауэ лЫгъэ зэрихьэу нэмыщэ зэрыпхъакІуэхэм езэуащ икІи 1942 гъэм Тулэ областым хьыкъ Башкинэ кьуажэ щыкІыр хуит кьыщащІыжьым хэкІуэдащ.

Гъумар Урал политехникэ институтыр щаухуэм жьыдэру хэтащ, иужькІэ Іэфіыкіэ кьыщыщІагъэкІыу Налшык дэт фабрикэм, гидрометаллургэ заводым щылажьащ, юридическэ институтыр заочнэу кьиухри, Налшык кьалэм, Шэджэм куейм я прокуратурэхэм следователь щылажьащ, республикэм и Суд Нэхъыщхьэм кьулыкъу щызэрихьащ, къэралым и дамагъэ льапІэхэр кьыхуагъэфэщащ, абы и цІэр ихуащ «Советская прокуратура» щІэнгъуазэм.

СОКЪУР Жамболэт.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

Жылаэ Заурбэч (редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэ), **ЖЬэжЫмыкъУ Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Истэпан Залинэ, Кьардэн Маритэ, Нэщ1эныдж Замирэ, Хьэжьыкьарэ Алик, Щхьэщэмышь1 Иэ.**

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр

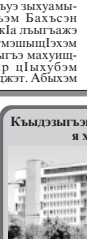

«Адыгэ псальэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ кьыдагъэкІ.

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5, еблэнэ, епщІанэ къат.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Іуэхуэхмкіэ - 42-22-86; кьуажэ гъащІэмрэ экономикэмкІэ - 42-57-59; щэнхабзэмкІэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэкъуэм Іуэхущапіэхэм я дзлжьэнымкІэ - 42-60-53; хьэфарыщІэхэмкІэ, спортымрэ пісьмохэмкІэ - 42-22-88; егъэджакІуэмрэ щІэныгъэмкІэ - 47-32-15; щэнхабзэкІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Іуэхущапіэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжьыгъэхэм, кьыщаІэта Іуэхуэгъуэхэм я нэжагъыкІэ ахэр зыгъэтхаэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплыкІэр зэтехуэ зэныту щыткъым.

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьынымрэ щІэ дольщ КъБР-м федеральнэ нодт зэныщІэныгъэхэмкІэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м Печатым и хуитныныгъэр хьэмэныжьмкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ Іуэхущапіэм №ПІ-0065-м щІэту яГъащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокІ.

«Тетраграф» ООО-м щытрадзащ.

КъБР, Налшык къалэ, Лениным и цІыкІэ щыІэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и кьуэдзэ **Дышэкі Соня**, редактору **Чэрим Марьянэ**, корректорхэу **Афэ Тамарэ** *(3, 4-нэ нап.)*, **ПхытІыкІ Азэмэт** *(1, 2-нэ нап.)*, корректорхэм я дэІныкъуэгъу **Мырзэкан ФатІимэ.** *КомпьютеркІэ газетым и тепльэр ящІащ* **Дол Маринэ, Мэлбахьуэ Анжелэ,** *сурэтхэм елэжьар* **Бицу Жаннэщ.**

Номерыр «Адыгэ псальэм» и компьютер Іэнатіэм щадзащ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20-м щыІ.

Индексыр 51531 ● Тираж 5.121 ● Заказ №908